ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ

Τασούλα Τσιλιμένη
Νικόλαος Γραίκος
Λεωνίδας Καίσαρης
Μάνια Καπλάνογλου

Ανθολόγιο Λογοτεχνικών Κειμένων Α΄ & Β΄ Δημοτικού

Το δελφίνι

2ος τόμος

Ανθολόγιο Λογοτεχνικών Κειμένων Α΄ & Β΄ Δημοτικού

Το δελφίνι

2ος τόμος

Γ΄ Κ.Π.Σ. / ΕΠΕΑΕΚ ΙΙ / Ενέργεια 2.2.1 / Κατηγορία Πράξεων 2.2.1.α: «Αναμόρφωση των προγραμμάτων σπουδών και συγγραφή νέων εκπαιδευτικών πακέτων»

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ

Μιχάλης Αγ. Παπαδόπουλος
Ομότιμος Καθηγητής του Α.Π.Θ
Πρόεδρος του Παιδαγωγ. Ινστιτούτου

Πράξη με τίτλο: «Συγγραφή νέων βιβλίων και παραγωγή υποστηρικτικού εκπαιδευτικού υλικού με βάση το ΔΕΠΠΣ και τα ΑΠΣ για το Δημοτικό και το Νηπιαγωγείο»

Επιστημονικός Υπεύθυνος Έργου
Γεώργιος Τύπας
Μόνιμος Πάρεδρος του Παιδ. Ινστιτ.

Αναπληρωτής Επιστημ. Υπεύθ. Έργου
Γεώργιος Οικονόμου
Μόνιμος Πάρεδρος του Παιδ. Ινστιτ.

Έργο συγχρηματοδοτούμενο 75% από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και 25% από εθνικούς πόρους.

ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

Τασούλα Τσιλιμένη, *Λέκτορας του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας*
Νικόλαος Γραίκος, *Εκπαιδευτικός*
Λεωνίδας Καίσαρης, *Εκπαιδ/κός*
Μάνια Καπλάνογλου, *Επίκ*.
Καθηγήτρια του Παν/μίου Αιγαίου

ΚΡΙΤΕΣ - ΑΞΙΟΛΟΓΗΤΕΣ

Αλέξανδρος Ακριτόπουλος, *Λέκτορας του Παν/μίου Δ.Μακεδονίας*
Ιωάννης Μπάκανος, *Σχολικός Σύμβουλος*
Ηλίας Αναγνώστου, *Σχολικός Σύμβουλος*

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ

Βασιλική Λαμπίτση, *Σκιτσογράφος-Εικονογράφος*

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

Θεόδωρος Τάσιος, *Φιλόλογος*

ΥΠΕΥΘΥΝΟΙ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ
ΚΑΤΑ ΤΗ ΣΥΓΓΡΑΦΗ
Πέτρος Μπερερής, **Χρίστος Παπαρίζος**, *Σύμβουλοι του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου*

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΥΠΟΕΡΓΟΥ
Νικολέττα Γλιάου, *Μόνιμη Πάρεδρος του Παιδ. Ινστιτούτου*

ΕΞΩΦΥΛΛΟ
Αλέξης Κυριτσόπουλος,
Εικαστικός καλλιτέχνης

ΠΡΟΕΚΤΥΠΩΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ
ACCESS Γραφικές Τέχνες Α.Ε.

ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ ΓΙΑ ΜΑΘΗΤΕΣ ΜΕ ΜΕΙΩΜΕΝΗ ΟΡΑΣΗ
Ομάδα Εργασίας
Αποφ. 16158/6-11-06 και 75142/Γ6/11-7-07 ΥΠΕΠΘ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ

Τασούλα Τσιλιμένη
Νικόλαος Γραίκος
Λεωνίδας Καίσαρης
Μάνια Καπλάνογλου

ΑΝΑΔΟΧΟΣ ΣΥΓΓΡΑΦΗΣ:
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΤΑΚΗ

Ανθολόγιο Λογοτεχνικών Κειμένων Α΄ & Β΄ Δημοτικού

Το δελφίνι

2ος τόμος

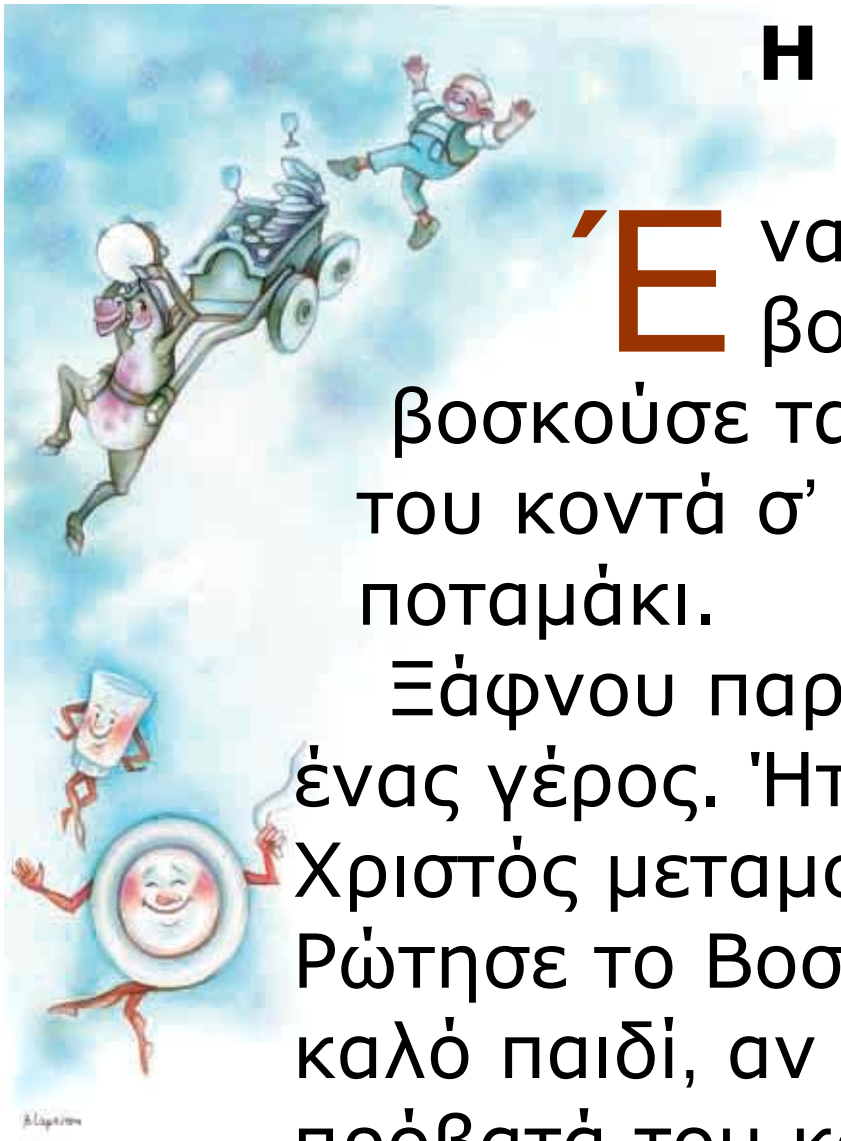

Η σφυρίχτρα

Ένας μικρός βοσκός βοσκούσε τα πρόβατά του κοντά σ' ένα ποταμάκι.

Ξάφνου παρουσιάστηκε ένας γέρος. Ήταν ο Χριστός μεταμορφωμένος. Ρώτησε το Βοσκό αν ήταν καλό παιδί, αν πρόσεχε τα πρόβατά του και τέλος αν ήθελε να τον περάσει από το ποτάμι.

[...] Ο μικρός σήκωσε τις άκρες του παντελονιού του και τον πέρασε απέναντι.

Τότε ο Χριστός τον ρώτησε τι θα ήθελε να του χαρίσει. Εκείνος

απάντησε ντροπαλά ότι δεν ήθελε τίποτα. Ο Χριστός του είπε:
- Σου αρέσουν οι γιορτές; Θα σε ευχαριστούσε αν σου χάριζα μια σφυρίχτρα που θα τους έκανε όλους να χορεύουν γύρω σου; Το μόνο που χρειάζεται είναι να σφυρίξεις και να σκεφτείς αυτό που θέλεις και αυτό θα γίνεται.

Πόσο ευχαριστήθηκε όταν απόκτησε αυτή τη σφυρίχτρα! Άρχισε βάζοντας τα προβατάκια του να χορεύουν! Οι γονείς του που δούλευαν λίγο πιο πέρα στον αχυρώνα, έτρεξαν να δουν τι συμβαίνει! Ο μικρός, βλέποντας τους, άρχισε να σφυρίζει και οι γονείς του έδωσαν τα χέρια και άρχισαν να χορεύουν!

[...] Εκείνη την ώρα περνούσε ένας καροτσιέρης που

κουβαλούσε γυαλικά. Ο μικρός βοσκός σφύριξε με τη σφυρίχτρα του και ο καροτσιέρης, το άλογο, το κάρο, τα γυαλικά, όλα άρχισαν να χορεύουν!
Και αν ο μικρός βοσκός δεν έχει σταματήσει, θα χορεύουν ακόμα!

Λαϊκό γαλλικό παραμύθι

Ποιοι χορεύουν στο παραμύθι; Διηγήσου στους συμμαθητές σου πότε ήταν η τελευταία φορά που χόρεψες εσύ και τι ένιωθες χορεύοντας.

Κάθε λαός έχει τα παραμύθια του. Μόλις διάβασες ένα λαϊκό παραμύθι από τη Γαλλία. Ψάξε σε βιβλία και βρες ένα παραμύθι από άλλη χώρα. Αν οι συμμαθητές σου κάνουν το ίδιο, μπορείτε να φτιάξετε το βιβλίο με «Τα παραμύθια απ' όλο τον κόσμο».

Σπύρος Μελετζής: «Βοσκόπουλο με φλογέρα»

Κάθε τόπος έχει τους δικούς του χορούς. Στις παρακάτω εικόνες βλέπεις ανθρώπους από δύο διαφορετικά μέρη της Ελλάδας να χορεύουν. Βρες ένα χορό του τόπου, από τον οποίο κατάγεται η οικογένεια σου. Μπορείς να δείξεις τα βήματα στους συμμαθητές σου;

Παραδοσιακός χορός Μυτιλήνης

Γλέντι γάμου στο Αγγελοχώρι Νάουσας

Μια φορά ήταν ...
η Κολοτούμπα

Η Κολοτούμπα που έτρωγε μόνο μπανάνες αποφασίζει να πάρει μέρος στους αγώνες της ζούγκλας, αλλά είναι απογοητευμένη, γιατί στην προπόνηση τα πάει χάλια. Ο φίλος της ο Πανωκάτω, της δίνει τη χρυσή συμβουλή: «Όποιος τρώει σωστά, κοιμάται σωστά, γυμνάζεται σωστά είναι γερός και δυνατός».

Ήταν ...μετά από έξι βδομάδες...

- Τι βλέπουν τα μάτια μου, Κολοτούμπα! Κλαις ή κάνω λάθος; ρώτησε ο Πανωκάτω. Τι συμβαίνει πάλι;

- Κλαίω ναι, κλαίω, κλαίω γιατί ακολούθησα τις οδηγίες σου και να τα χάλια μου!
- Κάποιο λάθος μυρίζομαι, Κολοτούμπα, είπε ο Πανωκάτω. Έλα, για πες μου τι έκανες.
- Την πρώτη εβδομάδα έφαγα ψάρι, κρέας, κοτόπουλο, αυγά. Πρωί, μεσημέρι, βράδυ, είπε η Κολοτούμπα και συνέχισε να περιγράφει τι έφαγε τις άλλες βδομάδες.
- Χο χο χο! Και σε πέρναγα και για έξυπνη, Κολοτούμπα, ξέσπασε σε γέλια ο Πανωκάτω. Για να γίνεις γερή και δυνατή, δε φτάνει μόνο να ξέρεις τι τροφές πρέπει να τρως αλλά και πώς να τις τρως. Εσύ, παιδί μου, έτρωγες

ένα δάχτυλο* κάθε βδομάδα. Δε σου 'μεινε δάχτυλο για δάχτυλο! Το ξέρεις ότι πρέπει να τρως κάθε μέρα απ' όλες τις ομάδες τροφών; Έλα να σκεφτούμε πώς θα παίρνεις γεύσεις απ' όλα τα δάχτυλα, κάθε μέρα. Μόλις μου ήρθε μια ιδέα. Νομίζω ότι θα σε βοηθήσει πολύ. Περίμενε και θα δεις.

Ήταν...την άλλη μέρα...

Η Κολοτούμπα κατάλαβε πως για να γίνει γερή και δυνατή

---

* Σε κάθε **δάκτυλο** αντιστοιχεί μια οικογένεια τροφών (πρώτο δάχτυλο: κρέας, ψάρια, δεύτερο: γάλα, τυρί, τρίτο: λάδι, βούτυρο, τέταρτο: ψωμί, όσπρια, πέμπτο: φρούτα, λαχανικά)

πρέπει να τρώει τρόφιμα, απ' όλα τα είδη κάθε μέρα.

Έτσι η Κολοτούμπα, αφού απόκτησε σωστές συνήθειες διατροφής, άρχισε ένα σκληρό πρόγραμμα δουλειάς για να κερδίσει τους αγώνες.

Ήταν ...το άλλο καλοκαίρι.

Εικονογράφηση Ν. Μαρουλάκης

ΚΟΛΟΤΟΥΜΠΑ, ΠΟΥ ΟΦΕΙΛΕΤΕ ΤΗΝ ΕΠΙΤΥΧΙΑ ΣΑΣ;

ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΑ ΣΤΗ ΣΩΣΤΗ ΔΙΑΤΡΟΦΗ ΚΑΙ ΑΣΚΗΣΗ

...ΚΑΙ ΣΤΟΥΣ ΚΑΛΟΥΣ ΦΙΛΟΥΣ
...ΚΑΙ ΣΤΟΥΣ ΚΑΛΟΥΣ ΦΙΛΟΥΣ
...ΚΑΛΟΥΣ ΦΙΛΟΥΣ
...ΚΑΛΟΥΣ ΦΙΛΟΥΣ

Σοφία Μαντούβαλου

Σε ποιο αγώνισμα η Κολοτούμπα πήρε χρυσό μετάλλιο; Εάν συμμετείχες εσύ σε παρόμοιους αθλητικούς αγώνες ή στους Ολυμπιακούς αγώνες, σε ποιο αγώνισμα θα ήθελες ν' αγωνιστείς και γιατί;

Γίνε ερευνητής για να δεις τις «διατροφικές συνήθειες» των συμμαθητών σου, δηλαδή ποιες τροφές τους αρέσουν. Συμπλήρωσε εσύ και οι συμμαθητές σου ξεχωριστά ο καθένας την καρτέλα 1. Μετά αντιγράψτε την καρτέλα 2 στον πίνακα της τάξης και συγκεντρώστε εκεί τα στοιχεία από τις καρτέλες 1. Τέλος συζητήστε τα αποτελέσματα της έρευνας.

Καρτέλα 1

Ερώτηση: Ποιο φαγητό σου αρέσει πιο πολύ;

.....

Καρτέλα 2: Αποτελέσματα έρευνας																					
φαγητό	**Αριθμός μαθητών**																				

Το μέλι

Μια φορά ήταν ένας γέρος και μια γριά. Μια μέρα που σκούπιζε η γριά στο σοκάκι* της, βρήκε ένα γρόσι*. Πάει λοιπόν, λέει:
- Ω, κακόμοιρε γέρο, δες, βρήκα ένα γρόσι.
- Ε, λέει ο γέρος, και τι να το κάνουμε το γρόσι;
- Να πάμε να πάρουμε κάτι να φάμε.

Κάθονταν λοιπόν και σκέφτονταν τι να πάρουν. Λέει η γριά:

***σοκάκι**: πολύ στενός και μικρός δρόμος
***γρόσι**: παλιό οθωμανικό (τουρκικό) νόμισμα

- Ω, κακόμοιρε γέρο, να πάρουμε καρύδια, θα πετάξουμε τα φλούδια, να πάρουμε φουντούκια, θα πετάξουμε τα φλούδια, να πάρουμε αμύγδαλα, θα πετάξουμε τα φλούδια, ξέρεις τι να πάρουμε; Να πάρουμε μέλι, που δε θα πετάξουμε τίποτα.

Φεύγει λοιπόν ο γέρος και πήγε και πήρε το μέλι. Έφαγε ο γέρος, έφαγε η γριά και η νύφη και ο γαμπρός, έφαγε και ο κουμπάρος και η κουμπάρα, έφαγε και ο σκύλος και η γάτα και περίσσεψε κιόλας και άλειψαν το στύλο του σπιτιού για να κολλήσει.

Πάει η γριά να σιμώσει το στύλο, κολλά. Πάει ο γέρος να ξεκολλήσει τη γριά, κολλά κι αυτός. Πάει ο γαμπρός να ξεκολλήσει το γέρο, κολλά, πάει η

νύφη να ξεκολλήσει το γαμπρό, κολλά, πάει ο κουμπάρος να ξεκολλήσει τη νύφη κολλά κι αυτός, πάει η κουμπάρα να ξεκολλήσει τον κουμπάρο, κολλά και η κουμπάρα, πάει ο σκύλος να ξεκολλήσει την κουμπάρα, κολλά κι αυτός, πάει η γάτα να ξεκολλήσει το σκύλο, κολλά κι η γάτα, δεν απόμεινε κανένας που να μην κολλήσει! [...]

Λαϊκό παραμύθι από την Κάσο

Ποια πλάσματα κόλλησαν στο μέλι; Μπορείς να τα ζωγραφίσεις με τη σειρά που αναφέρονται στο παραμύθι;

Πώς θα ξεκολλήσουν ο γέρος, η γριά και όλοι οι άλλοι; Γράψε το τέλος του παραμυ-ιού.

Τρίλιες αγγέλων
κεντούν της νύχτας
τη σιγαλιά…
Άκου τ’ αηδόνι
όταν σωπαίνουν
τ’ άλλα πουλιά.

Ντίνα Χατζηνικολάου

Κωνσταντίνος Βολανάκης,
«Δάσος»

Συμφωνία μ’ ένα δέντρο

Έχω φίλο μου πιστό
ένα δέντρο φουντωτό.
Συμφωνία του ’χω κάνει
με χαρτί και με μελάνι.
Να του δίνω εγώ νερό.
Να μου δίνει αυτό χορό.
Να παινεύω τα πουλιά
του.
Να του λέω σ’ αγαπώ.
Να μου δίνει τον καρπό.
Ν' αγκαλιάζω τον κορμό
του
Να με λέει κι αδερφό του.
Και να ζήσουμε μαζί
όσο ζω κι όσο θα ζει.

Γιώργης Κρόκος

Τι δίνει ο ποιητής στο δέντρο και τι του προσφέρει αυτό για αντάλλαγμα;

Τα δέντρα είναι αγαπημένο θέμα ποιητών και ζωγράφων. Παρατήρησε τους πίνακες, της επόμενης σελίδας, και βρες με ποιο διαφορετικό τρόπο ο κάθε ζωγράφος παρουσιάζει τα δέντρα. Ακολούθησε με το δάχτυλό σου το σχήμα τους. Μπορείς να φανταστείς την ιστορία που το καθένα σου διηγείται;

Γ. Γουναρόπουλος,
«Δέντρα»

Μ. Μανουσάκης,
«Χωρίς τίτλο»
(λεπτομέρεια)
Α. Τζάκος,
«Τοπίο»

Εκτός από τα πουλιά, ποιοι άλλοι οργανισμοί απ’ αυτούς που βλέπεις νομίζεις ότι ζουν σ' ένα δέντρο;

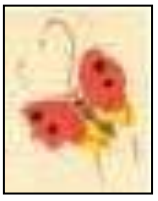

Ο χιονάνθρωπος

Πιπεριά για μύτη
κάρβουνα για μάτια
για τα δυο του χέρια
ξύλα δυο κομμάτια.

Να, και για καπέλο
μια παλιοκανάτα,
κοντοστρουμπουλάτος*
σαν χοντροπατάτα.

***κοντοστρουμπουλάτος**: κοντός και παχύς

Όσοι θα περνούνε
και θα τον κοιτάζουν
Θα χαμογελούνε...
Και θα τον... θαυμάζουν.

Έλλη Αλεξίου

Από ποια αντικείμενα έφτιαξαν τα παιδιά τη μύτη, τα μάτια, τα χέρια και το καπέλο του χιονάνθρωπου;

Έφτιαξες ποτέ σου χιονάνθρωπο; Πότε και με ποιον;

Τι θα συμβεί στο χιονάνθρωπο αν βγει ο ήλιος; Γιατί νομίζεις πως συμβαίνει αυτό;

Παρατήρησε την παρακάτω ζωγραφιά. Σκέψου το διάλογο που κάνει ο χιονάνθρωπος με τον ήλιο και γράψε τα λόγια τους στα «συννεφάκια».

[Ο τελευταίος ιππόκαμπος]

Ο Τριγωνοψαρούλης, το σοφό ψάρι που είναι διαφορετικό απ' όλα τα άλλα εξαιτίας του σχήματος του σώματός του, αλλά που πάντα βρίσκει λύσεις για όλα τα δύσκολα, το τελευταίο διάστημα ασχολείται με τη μελέτη των προβλημάτων του βυθού. Μια μέρα ήρθε και τον συνάντησε ένα ναρβάλ (είδος ψαριού) και συζήτησε μαζί του το πρόβλημά του.

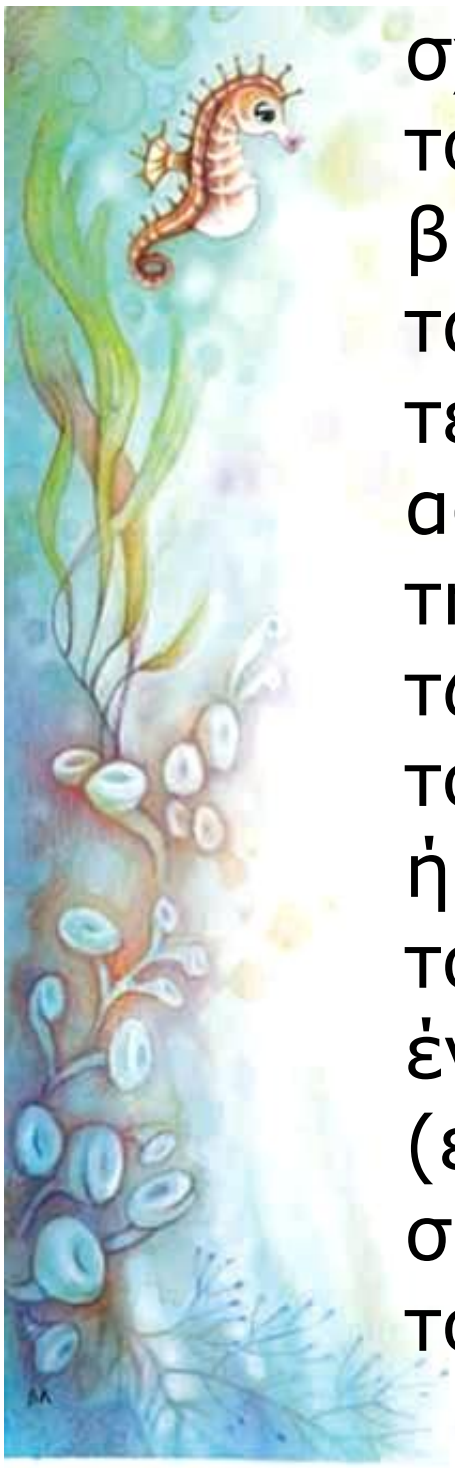

- Πες μου, από πού έρχεσαι; [τον ρώτησε ο Τριγωνοψαρούλης]
- Από τα πέρατα του ωκεανού, απ' τη χώρα των πάγων. Άκουσα για σένα, για το θάρρος και τη σοφία, κι ήρθα να σε γνωρίσω και να σου μιλήσω για ένα πραγματικά μεγάλο πρόβλημα.
- Αλήθεια; Ποιο είναι αυτό;
- Οι ψαράδες δεν αποτελούν πια το μοναδικό κίνδυνο! Τώρα υπάρχουν και οι συλλέκτες! Αυτοί μαζεύουν όλα τα παράξενα πλάσματα των βυθών και τα κάνουν εκθέματα* στις βιτρίνες τους! Αν πιαστείς απ' αυτούς,

---

***εκθέματα**: αντικείμενα που έχουν ενδιαφέρον και τα παρουσιάζουμε σε εκθέσεις, σε μουσεία κλπ.

αλίμονό σου! Μετά από βασανιστήρια, που συχνά τα λένε «έρευνες», καταλήγεις να διακοσμείς τις βιτρίνες των σαλονιών τους.
Ο Τριγωνοψαρούλης άκουγε κατάπληκτος και το ναρβάλ συνέχιζε:
- Εγώ αποτελώ στόχο, μα μέχρι τώρα καλά τα κατάφερα και ξέφυγα. Υπάρχουν όμως ολόκληρα είδη που κινδυνεύουν να εξαφανιστούν! Να, οι ιππόκαμποι, τα αλογάκια της θάλασσας, έχουν σχεδόν εξαφανιστεί. Ζει μόνο ένας, ο τελευταίος ιππόκαμπος! Κι αν ο συλλέκτης τον πιάσει κι αυτόν, τότε ...

- Αυτό δεν πρέπει να γίνει, φώναξε ο Τριγωνοψαρούλης. Όλοι έχουν δικαίωμα στη ζωή. Άλλωστε, αν εξαφανιστούν ολόκληρα είδη, τότε η ισορροπία της φύσης στο βυθό θα διαταραχτεί! Θα κινδυνέψουμε όλοι!
- Πόσο χαίρομαι που καταλαβαίνεις τα αληθινά προβλήματα του βυθού! Ελπίζω να κάνεις κάτι. Πρέπει όμως να φύγω τώρα. Δεν μπορώ να μείνω για πολύ μακριά απ' τον κόσμο των πάγων.
- Γεια σου, καλέ μου φίλε. Να προσέχεις, κι όσο για τον τελευταίο ιππόκαμπο, μείνε ήσυχος, θα φροντίσω εγώ!

***συνοφρυωμένο**: κατσουφιασμένο

Η γλώσσα και το λαβράκι βρήκαν τον Τριγωνοψαρούλη συνοφρυωμένο* και μελαγχολικό.
- Μα τι έχεις; Τον ρώτησαν.
Με θυμό, μα και με θλίψη, τους είπε για όσα έμαθε απ' το ναρβάλ.
- Με τάραξες με όσα μου είπες, είπε η γλώσσα. Δεν υπάρχει όμως λόγος να στενοχωριέσαι! Θα κάνουμε μια πανθαλάσσια* επιτροπή για την προστασία του τελευταίου ιππόκαμπου!

Βαγγέλης Ηλιόπουλος

***πανθαλάσσια**: απ' όλη τη θάλασσα

Γιατί οι συλλέκτες αποτελούν κίνδυνο για τα πλάσματα του βυθού;

Τι θα συμβεί αν εξαφανιστούν ολόκληρα είδη του βυθού;

Τι πρότεινε η γλώσσα για την προστασία του βυθού; Συζητήστε στην τάξη για τα ζώα που κινδυνεύουν. Διαλέξτε ένα είδος από αυτά και φτιάξτε μια επιτροπή για τη σωτηρία του. Γράψτε μια επιστολή σε αυτούς που το απειλούν και εξηγήστε τους λόγους για τους οποίους είναι χρήσιμο στη φύση.

Η Πίτυς και ο Παν

Τα πανάρχαια χρόνια το πεύκο δεν ήταν δένδρο, αλλά μια αιθέρια πεντάμορφη νύμφη του δάσους που λεγόταν Πίτυς. Η Πίτυς ερωτεύτηκε το θεό Πάνα που τον ακολουθούσε από πηγή

σε πηγή και της τραγουδούσε μαγευτικούς σκοπούς με τη φλογέρα του. Είχε όμως την κακή τύχη να την ερωτευτεί ο Βορέας, ο θεός του Βόρειου ανέμου, που την κυνήγησε για να την πάρει από τον Πάνα. Όταν του αντιστάθηκε, ο Βορέας οργίστηκε και προσπάθησε να την γκρεμίσει από έναν ψηλό βράχο. Εκείνη τη στιγμή φάνηκε ο Παν που την ευσπλαχνίστηκε και πριν τη δει να τσακίζεται, τη μεταμόρφωσε σε πεύκο.

Οβίδιος

Σε τι μεταμόρφωσε ο θεός Πάνας την αγαπημένη του για να τη γλιτώσει από το Βορέα;

Τα δέντρα έχουν «δώσει» το όνομα τους σε πόλεις και χωριά της πατρίδας μας. Βρες τέτοια ονόματα με τους συμμαθητές σου.

Στον πίνακα εικονίζεται ο Βορέας να αρπάζει μία άλλη νύμφη της μυθολογίας, την Ωρείθυια. Με ποιο τρόπο ο ζωγράφος δείχνει ότι φυσά δυνατός άνεμος;

Φώτης Κόντογλου
«Ο Βορέας αρπάζων την Ωρείθυιαν»

Έχεις ακούσει να φυσά ο δυνατός βοριάς το χειμώνα; Μπορείς να μιμηθείς τον ήχο του;

Τον ήχο του ανέμου τον μιμείται και η μουσική. Εάν υπάρχει στο σχολείο σου CD με τις Τέσσερις Εποχές του Αντόνιο Βιβάλντι άκουσε το κομμάτι του Χειμώνα, οπού τα μουσικά όργανα της ορχήστρας μιμούνται τους δυνατούς ανέμους. Συζήτησε στην τάξη, με ποιο τρόπο η ορχήστρα πετυχαίνει να δώσει την εντύπωση του δυνατού ανέμου.

Το γιασεμί, η ροδιά και η χαρουπιά

Κόκκινη κλωστή δεμένη,
στην ανέμη τυλιγμένη,
δώσ' της κλότσο να γυρίσει,
παραμύθι ν' αρχινίσει.

Καθισμένος στο μιντέρι* σταυροπόδι, χαιρετώ την αφεντιά σας! Αρχή του παραμυθιού καλησπέρα σας!

Μια φορά κι έναν καιρό ήταν ένας βασιλιάς με τη γυναίκα του και είχαν ένα κοριτσάκι πολύ όμορφο και καλόκαρδο. Ζούσανε καλά μέχρι που ήρθε μια εποχή και η γυναίκα πέθανε. Ο βασιλιάς

***μιντέρι**: μικρός στενός καναπές

ξαναπαντρεύτηκε. Η δεύτερη γυναίκα έκανε κι αυτή μια κόρη που ήταν όμως κακιά, ζηλιάρα, είχε χίλια δυο κουσούρια. Ζήλευε τη μεγάλη και ήθελε να τη διώξει από το σπίτι. Σκέφτηκε τότε η βασίλισσα και φωνάζει το καλό κορίτσι και του λέει:
- Θα πας στο δάσος, να φέρεις το σάτσι* της δρακόντισσας για να κάνουμε πίτες. Σκεφτόταν έτσι πως το κορίτσι δε θα έβρισκε το δρόμο να γυρίσει πίσω και θα το έτρωγαν τα άγρια θηρία.

Η κοπέλα όμως ήταν καλός άνθρωπος, έκαμε το σταυρό της

***σάτσι**: ανοιχτό, χωρίς βάθος και επίπεδο σαν ταψί αντικείμενο, για ψήσιμο πίτας

και πήρε το δρόμο για το δάσος. Εκεί συναντά ένα γιασεμί.
- Θα μου ρίξεις έναν κουβά νερό που διψάω; της λέει το γιασεμί.
- Τρεις κουβάδες θα σου ρίξω, όχι έναν, αποκρίθηκε το κορίτσι.

Ρίχνει τρεις κουβάδες νερό στο γιασεμί κι εκείνο της ευχήθηκε:
- Όπως μοσχομυρίζουν τα γιασεμάκια μου, έτσι να μοσχομυρίζεις κι εσύ.

Πάει παραπέρα και συναντά μια ροδιά και της λέει η ροδιά:
- Θα μου ρίξεις έναν κουβά νερό που διψάω;
- Τρεις κουβάδες θα σου ρίξω, όχι έναν, είπε το κορίτσι.

Της ρίχνει λοιπόν τρεις κουβάδες νερό.

- Όπως είναι τα ρόδια μου κόκκινα, έτσι κόκκινα να γίνουν τα μαγουλάκια σου, της ευχήθηκε η ροδιά.

Πάει παραπέρα, βρίσκει μια χαρουπιά, της λέει η χαρουπιά:
- Θα μου ρίξεις έναν κουβά νερό που διψάω;
- Τρεις κουβάδες θα σου ρίξω, όχι έναν.

Ρίχνει νερό και στη χαρουπιά κι αυτή της λέει:
- Όπως είναι τα χαρουπάκια μου μαύρα, έτσι μαύρα να γίνουν και τα ματάκια σου, τα φρυδάκια σου και τα τσίνορα* σου.

Φεύγει η κοπέλα, φτάνει στο σπίτι της δρακόντισσας και χτυπάει την πόρτα. Βγαίνει η δρακόντισσα και τη ρωτάει:

***τσίνορα**: βλεφαρίδες

- Τι θέλεις;
- Με έστειλε η βασίλισσα να μου δώσεις το σάτσι σου, να κάνουμε πίτες.
- Εντάξει, λέει η δρακόντισσα, αλλά πρώτα έχω κι εγώ μια απαίτηση, να μου σιάξεις το σπίτι, να το ασπρίσεις, να το συγυρίσεις και μετά να ζυμώσεις.
- Εντάξει, της λέει η κοπέλα.

Ζυμώνει, μαγειρεύει, φτιάχνει το σπίτι, το έκαμε να αστράφτει. Η δρακόντισσα ευχαριστήθηκε. Παίρνει λοιπόν την κοπέλα, την πάει σ' ένα ξεροπήγαδο και της λέει:
- Κατέβα κάτω.

Κατεβαίνει εκείνη και η δρακόντισσα λέει στο ξεροπήγαδο:
- Πηγάδι, πηγαδάκι μου, ό,τι χρυσό, ό,τι ωραίο έχεις μέσα, να της το φορέσεις.

Βγαίνει η βασιλοπούλα ντυμένη στα χρυσά, κούκλα. Έπειτα παίρνει το σάτσι, χαιρετά τη δρακόντισσα και φεύγει. Στο δρόμο δίψασε. Βρίσκει μια λιμνούλα, σκύβει να πιει και κατά λάθος τής φεύγει το ένα παντοφλάκι και πέφτει στη λιμνούλα. Προσπάθησε να το πιάσει, όμως δεν τα κατάφερε. Φεύγει λοιπόν και πάει στο σπίτι. Όταν έφτασε, η αδελφή της ζήλεψε πολύ και είπε:

- Κοίτα πώς ήρθε, στα χρυσά ντυμένη!

Της λέει η μάνα της:

- Μη στενοχωριέσαι, θα κάνω τις πίτες και θα σε στείλω στη δρακόντισσα, να της πας το σάτσι και να την ευχαριστήσεις.

Πράγματι την έντυσε, πήρε το σάτσι και πάει. Στο δρόμο συναντά κι αυτή το γιασεμί που της είπε:
- Κόρη μου, ρίξε μου έναν κουβά νερό που διψάω.
- Τι λες καλέ, υπηρέτρια σου είμαι; λέει εκείνη.

Τότε της λέει το γιασεμάκι:
- Καλά, όσο άσχημη είσαι, άλλο τόσο άσχημη να γίνεις.

Φεύγει από εκεί και πάει στη ροδιά.
- Κόρη μου, της λέει η ροδιά, ρίξε μου έναν κουβά νερό, που διψάω.
- Όχι, δεν είμαι υπηρέτρια σου, της απαντά εκείνη.

Τότε της λέει η ροδιά:
- Όπως είναι κόκκινα τα ροδάκια μου, εσύ να γίνεις κίτρινη.

Φεύγει από εκεί, πάει στη χαρουπιά:

- Κόρη μου, της λέει η χαρουπιά, θα μου ρίξεις λίγο νερό, που διψάω;
- Δεν είμαι υπηρέτριά σου, να σου ρίξω νερό.

Τότε η χαρουπιά τής λέει:

- Όπως είναι τα χαρουπάκια μου καμπούρικα, να γίνεις κι εσύ καμπούρα.

Πάει στη δρακόντισσα.

- Ορίστε, της λέει, μου είπε η μαμά μου να σας φέρω το σάτσι σας.
- Θα το πάρω, αλλά πρώτα θα μου συγυρίσεις το σπίτι.
- Όχι, λέει εκείνη, εγώ δεν έρχομαι να κάνω τέτοιες δουλειές.
- Ωραία, της λέει η δρακόντισσα, έλα τότε στο πηγαδάκι.

Και λέει στο πηγαδάκι:

- Πηγάδι, πηγαδάκι μου, ό,τι κοπριές έχεις, λούσε την. Και το πηγαδάκι την έλουσε με αυτά.

Βγαίνει αυτή έξω,

φεύγει κακοκαρδισμένη,
πάει στη μάνα της και της λέει:
- Κοίταξε να δεις πώς ήρθα.
- Μη στενοχωριέσαι, της λέει εκείνη, εγώ θα σε λούσω και θα πάρουμε της αδελφής σου τα ρούχα και θα σ' τα βάλω.

Ας αφήσουμε τώρα τα δυο κορίτσια και ας πάμε στο βασιλόπουλο ενός γειτονικού μέρους. Αυτό είχε βάλει τελάλη ότι ήθελε να παντρευτεί. Μια μέρα πήγε στη λιμνούλα να ποτίσει το άλογο του και αυτό φοβόταν και δεν ήθελε με κανένα τρόπο να πιει νερό. Το βασιλόπουλο κατάλαβε πως κάτι

θα ’βλεπε και φοβόταν. Σκύβει και καθώς κοίταξε μέσα, είδε στον πάτο ένα παπούτσι που άστραφτε τόσο πολύ, που η λάμψη του φόβιζε το άλογο. Το τραβάει έξω και βάζει τον τελάλη και λέει:
- Όποιας είναι το παπούτσι, θα της το δώσω και θα την πάρω γυναίκα μου.

Μόλις το άκουσε η μητριά έκλεισε το καλό κορίτσι στο κοφίνι*, πήρε τα χρυσά ρούχα και τα έβαλε στη δική της κόρη. Έφτασε και η σειρά τους να πάει το βασιλόπουλο στο σπίτι τους και του λέει η μητριά:

***κοφίνι**: πλεχτό καλάθι από κλαδιά λυγαριάς ή καλαμιάς

- Της κόρης μου είναι τα ρούχα και τα παπούτσια, αυτή θα πάρεις γυναίκα.

Δεν του πολυάρεσε του βασιλιά αλλά τι να κάνει; Εκεί που καθόταν πάνω στο κοφίνι, τον τσιμπούσανε. Γιατί το καλό κορίτσι, πριν το κρύψουν στο κοφίνι, είχε πάρει μια βελόνα και με αυτήν κέντταγε το βασιλόπουλο.

- Μα, τι έχει εδώ κάτω και με τσιμπάει; ρώτησε το βασιλόπουλο.

- Κλώσα, βασιλόπουλο μου, είναι, του λένε.

Αυτός όμως δε χάνει καιρό και σηκώνει το κοφίνι και από κάτω βγαίνει μια ωραιότατη κοπέλα. Της βάζει το παντόφλι και της ήρθε ίσα ίσα.

- Αυτή είναι η γυναίκα που θα πάρω, λέει το βασιλόπουλο.

Και παντρεύτηκαν και ζήσαν αυτοί καλά κι εμείς καλύτερα

Λαϊκό παραμύθι
των Μικρασιατών Ελλήνων
από την Ν. Αλικαρνασσό
της Κρήτης

Γιατί τα φυτά χάρισαν τόσα καλά στο κορίτσι;

Σε ποιο άλλο παραμύθι το κορίτσι έχασε το παπούτσι της και για ποιο λόγο;

Στην παρακάτω φωτογραφία οι μαθητές του Δημοτικού Σχολείου της Αντιπάρου επισκέπτονται τη γιαγιά Μαρίκα για να ακούσουν τα παραμύθια της. Βρείτε κάποιον κι εσείς στην περιοχή σας να ξέρει παραμύθια και προσκαλέστε τον στο σχολείο για να σας τα αφηγηθεί.

Ποιοι είναι οι ήρωες του παραμυθιού; Μπορείς να μοιραστείς τους ρόλους με τους φίλους σου και να «παίξετε» το παραμύθι.

Τα παιχνίδια του αγέρα

Τρέλες που κάνει σήμερα τ’ αγέρι!
Δέντρα, λουλούδια, γίνανε άνω
κάτω.
Μου βούτηξε το κέντημα απ’ το
χέρι
και σκέπασε τον κοιμισμένο γάτο.

Τα ρούχα τ’ απλωμένα, κούνια
μπέλα...
Φτερούγισε το σάλι της γιαγιάς.
Και να η μεταξωτή μου ροζ
κορδέλα
φιογκάκι στην κορφή της
λεμονιάς.

Τι κέφια που ’χει σήμερα τ’ αγέρι!
Ποτήρια σπάει, στα πιάτα μας
βουτά
κι η εφημερίδα, απ’ του παππού
το χέρι,
τρελό πουλί, στα σύννεφα πετά!

Ντίνα Χατζηνικολάου

Ποια σημεία του ποιήματος σού θυμίζουν εικόνες που κι εσύ έζησες κάποια μέρα που φυσούσε; Πού ήσουν και με ποιον;

Προσπάθησε να θυμηθείς ήχους που άκουσες όταν φυσούσε αέρας. Ποια αντικείμενα θα χρησιμοποιούσες για να τους αποδώσεις; Μπορείς να χρησιμοποιήσεις και τη φωνή σου.

Έργο
του Αλέκου
Φασιανού

Για να φτιάξεις ένα φουρφούρι, σαν αυτό του ζωγράφου Φασιανού πάρε ένα χαρτόνι και σχεδίασε τρεις φιγούρες, όπως ο καλλιτέχνης. Αφού τις κόψεις και τις χρωματίσεις, στερέωσέ τες με μια πινέζα σε ένα ξυλάκι.

Γίνε αγέρας και με τους φίλους σου «παίξε» το ποίημα. Αν θέλεις και μουσική συνοδεία, μπορείς να χρησιμοποιήσεις το Καλοκαίρι από το έργο του Αντόνιο Βιβάλντι Οι Τέσσερις Εποχές, εφόσον υπάρχει το CD στο σχολείο σου.

Το τρομαγμένο χελιδονάκι

Ένα χελιδονάκι έπεσε μπροστά στα πόδια της Κατερίνας, στον κήπο του εξοχικού ξενοδοχείου, όπου είχε έρθει να περάσει τις διακοπές της, μαζί με τη μαμά της, τη γιαγιά της και τον αδελφό της, τον Παναγιώτη. Η Κατερίνα είχε κατέβει στον κήπο για ν' αποχαιρετίσει τον κυρ Παντελή, τον κηπουρό, γιατί ο μπαμπάς της είχε φτάσει τώρα το μεσημέρι και την άλλη μέρα θα τους έπαιρνε με το αυτοκίνητό του για να γυρίσουν πίσω στο σπίτι τους. Και να, την ώρα που τα έλεγε αυτά στον κυρ Παντελή,

ήρθε το χελιδόνι και έπεσε μπροστά στα πόδια της.

Ο κυρ Παντελής το σήκωσε από χάμω, το πασπάτεψε κι έπειτα είπε:

- Ζωντανό είναι και δε φαίνεται να είναι πολύ χτυπημένο. Ζαλισμένο μόνο δείχνει. Κι είναι πετροχελίδονο, απ' αυτά που πετούν κοντά στη θάλασσα. Το θέλεις; Πάρ' το!

Η Κατερίνα πήρε κάπως δειλιασμένη το πουλάκι, του χάιδεψε τις σταχτιές φτερούγες του και το κεφαλάκι με τα κατάμαυρα ματάκια, που έμοιαζαν με χάντρες, ύστερα το αγκάλιασε απαλά και το πήγε στον αδελφό της.

- Κοίταξε! του είπε. Ένα χελιδόνι. Τι θα το κάνουμε;

- Να πάμε στη μαμά κι αυτή θα μας πει, απάντησε ο Παναγιώτης.

Η μαμά όμως καταγινόταν να ετοιμάζει τις βαλίτσες κι έτσι ζητήθηκε η συμβουλή της γιαγιάς. Η γιαγιά σύστησε στην Κατερίνα να βάλει το πουλάκι χάμω, για να ιδούν μήπως έχει σπάσει καμιά φτερούγα ή κανένα ποδαράκι. Το πουλάκι πάτησε γερά και τα δυο ποδαράκια του, τέντωσε τις φτερούγες του, τις χτύπησε μια - δυο φορές, μα δεν μπόρεσε να πετάξει.

- Να βρούμε ένα κλουβί και να το βάλουμε! πρότεινε η Κατερίνα.

- Πού θα το βρούμε εδώ πέρα το κλουβί; Έκανε ο Παναγιώτης. Εδώ δεν έχει κλουβιά.

- Το καλύτερο θα ήταν να το αφήσουμε ελεύθερο να πάει να βρει τους συντρόφους του, είπε η γιαγιά. Για την ώρα όμως δεν μπορεί να πετάξει, κι αν το βγάλουμε στον κήπο θα το φάει καμιά γάτα. Να το κλείσουμε λοιπόν στο μπαλκόνι κι αργότερα βλέπουμε τι γίνεται.

Έβγαλαν λοιπόν το πουλάκι στο μπαλκόνι, η γιαγιά έβαλε κοντά του κι ένα πιατάκι με νερό, μην τύχει και διψάσει, κι ο Παναγιώτης καταγινόταν όλο το απόγευμα να κυνηγάει μύγες και κουνούπια, γιατί όπως είχε ακουστά, μόνον αυτά τρώνε τα χελιδόνια. Ωστόσο δεν τα κατάφερε να πιάσει κανένα και το χελιδονάκι περπατούσε ένα γύρο στο μπαλκόνι, χτυπούσε

πότε πότε τις φτερούγες του, δοκιμάζοντας να πετάξει, κ’ ύστερα πήγαινε και ζάρωνε σε μιαν άκρη.

Η Κατερίνα έκανε διάφορα σχέδια και τα' λέγε στη γιαγιά της:

- Ξέρεις, γιαγιάκα, αν το χελιδονάκι δεν μπορέσει να πετάξει ως αύριο το πρωί που θα φύγουμε, θα το κρατήσω στην αγκαλιά μου και θα το πάρω μαζί μου μέσα στο αυτοκίνητο. Κι όταν φτάσουμε στο σπίτι μας, θα του δέσω το ποδαράκι του μ' ένα σπάγκο και θα το αφήσω να τριγυρίζει ελεύθερα παντού.

- Καρδούλα μου, έλεγε η γιαγιά, τα χελιδόνια δεν είναι σαν τις κότες ή σαν τα περιστέρια να ζούνε μέσα στο σπίτι. Είναι

πουλάκια του Θεού και πετάνε ελεύθερα στον αέρα. Τούτο το καημένο, αν δεν μπορέσει να πετάξει ως αύριο το πρωί, καθώς είναι νηστικό και πεινασμένο θα ψοφήσει.

Μα το χελιδονάκι δεν ψόφησε. Το βράδυ όταν σκοτείνιασε, κούρνιασε πίσω από το μισάνοιχτο παραθυρόφυλλο στο απάγγειο* κι εκεί κοιμήθηκε ως το πρωί. Την άλλη μέρα η μαμά άνοιξε πολύ νωρίς τη μπαλκονόπορτα, γιατί έπρεπε να ετοιμαστούν για να φύγουν, και - τσιπ! τσιπ! - το πρώτο που μπήκε μέσα στην κάμαρα ήταν το χελιδόνι!

***απάγγειο - απάγκιο**: ο τόπος που δεν τον πιάνει ο άνεμος

- Εδώ είσαι, χρυσό μου; Έκανε χαρούμενη η Κατερίνα, και του άπλωσε το χέρι.
- Το χελιδόνι ανέβηκε θαρρετά στο μπράτσο της και την κοίταξε με τα ζωηρά ματάκια του.
- Φαίνεται καλύτερα από χτες, είπε η γιαγιά.

Κι αλήθεια, όταν βγήκε η Κατερίνα στο μπαλκόνι, το χελιδόνι έκανε ένα - δυο πηδηματάκια πάνω στην τεντωμένη παλάμη της, ύστερα ζυγιάστηκε*, άνοιξε τις φτερούγες του και φρρρτ! πέταξε κατά τη θάλασσα. Για μια στιγμή φάνηκε πως θα πέσει, μα γρήγορα βρήκε την ισορροπία του, πήρε φόρα και χάθηκε ψηλά στον ουρανό.

***ζυγιάστηκε**: ισορρόπησε

- Στο καλό, χελιδονάκι! Στο καλό! φώναξε η Κατερίνα. Ούτε αντίο δεν μας είπε! έκανε και βούρκωσαν τα μάτια της.
- Πώς δεν μας είπε! γέλασε ο Παναγιώτης, κι έδειξε μια ολοστρόγγυλη πράσινη κουτσουλίτσα, που είχε αφήσει το χελιδονάκι στο πρεβάζι.

Γεωργία Ταρσούλη

Κράτησες ποτέ πουλάκι στα χέρια σου; Τι ένιωσες εκείνη τη στιγμή;

Για τα χελιδόνια και γενικά για τα πουλιά έχουν γραφτεί πολλά ποιήματα, τραγούδια, ιστορίες. Μπορείς με τους συμμαθητές σου να συγκεντρώσεις κάποια από αυτά και να φτιάξεις ένα βιβλίο γεμάτο ... τιτιβίσματα!

Στην εικόνα βλέπεις δύο χελιδόνια το ένα αντίκρυ στο άλλο. Πρόσεξε τη στάση τους. Τι άραγε να λένε μεταξύ τους;

«Χελιδόνια». Λεπτομέρεια από την τοιχογραφία της Άνοιξης στην κυκλαδική Θήτα (Σαντορίνη)

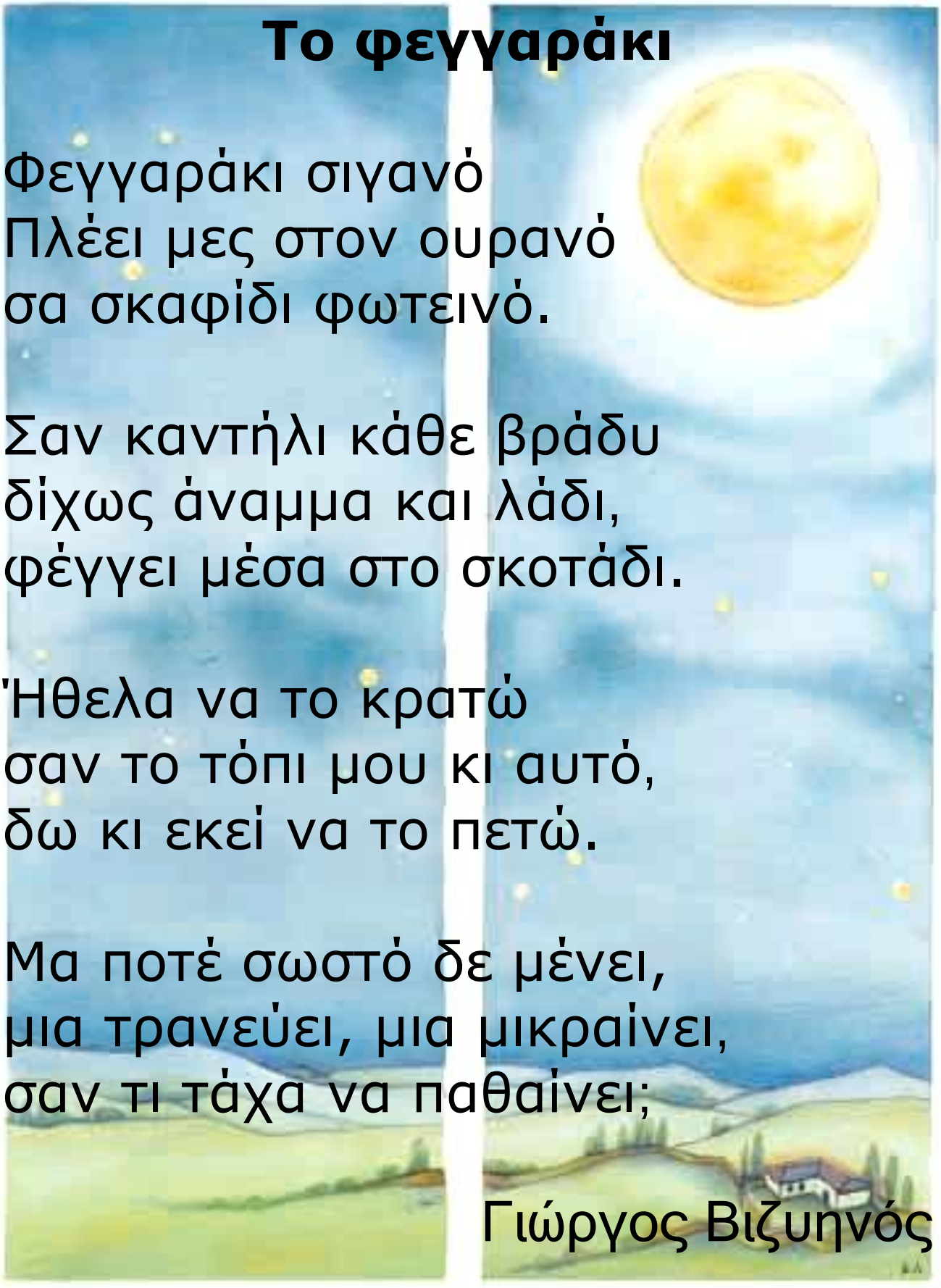

Το φεγγαράκι

Φεγγαράκι σιγανό
Πλέει μες στον ουρανό
σα σκαφίδι φωτεινό.

Σαν καντήλι κάθε βράδυ
δίχως άναμμα και λάδι,
φέγγει μέσα στο σκοτάδι.

Ήθελα να το κρατώ
σαν το τόπι μου κι αυτό,
δω κι εκεί να το πετώ.

Μα ποτέ σωστό δε μένει,
μια τρανεύει, μια μικραίνει,
σαν τι τάχα να παθαίνει;

Γιώργος Βιζυηνός

***σκαφίδι**: μικρό πλεούμενο

Ξέρεις κάποιο άλλο ποίημα για το φεγγάρι; Οι συμμαθητές σου θα χαρούν να το ακούσουν.

Η εικόνα δείχνει ένα νυχτερινό τοπίο. Παρατήρησε τα φωτεινά σημεία της. Ανακάλυψε από πού προέρχεται το φως στα σημεία αυτά.

Κώστας Παπανικολάου,
«Νυχτερινό τοπίο»

Εκτός από ποιήματα έχουν γραφτεί και πολλά μουσικά έργα για το φεγγάρι ή τη σελήνη, όπως αλλιώς λέγεται. Μπορείτε να ακούσετε τη Μικρή νυχτερινή μουσική του Βόλφανγκ Αμαντέους Μότσαρτ ή το Χάρτινο το φεγγαράκι του Μάνου Χατζηδάκι, εφόσον έχετε αυτά τα CD στο σχολείο σας.

Ο σπουργίτης και το ουράνιο τόξο

Ήταν κάποτε ένας σπουργίτης που ήθελε να γνωρίσει το ουράνιο τόξο. Ήθελε να δει από κοντά τα χρώματά του.

«Είναι πολύ μακριά το ουράνιο τόξο!» του έλεγε η σοφή κουκουβάγια. «Κι εσύ, τόσο μικρούλης που είσαι, θα κουραστείς και θα μείνεις στα μισά του δρόμου!»

Όμως ο σπουργίτης δεν άλλαζε γνώμη.

Κι έτσι ένα πρωί ξεκίνησε για το μεγάλο ταξίδι.

Πέρασε μέσα από το μεγάλο δάσος. Είδε τα λιοντάρια, τις τίγρεις, τους ελέφαντες και τις μαϊμούδες.

«Πάω καλά για το μέρος που είναι το ουράνιο τόξο;» ρώτησε ένα χιμπατζή.

«Καλά πας!» του απάντησε εκείνος.

Μετά από το μεγάλο δάσος, ο σπουργίτης βρέθηκε στη μεγάλη θάλασσα. Είδε τα κύματα, είδε τα ψάρια, είδε τα καράβια, είδε και τους γλάρους.

«Για το μέρος που βρίσκεται το ουράνιο τόξο, από εδώ πάνε;» ρώτησε ένα δελφίνι.

«Ναι!» του απάντησε εκείνο.

Μετά από τη μεγάλη θάλασσα, ο σπουργίτης βρέθηκε στη μεγάλη έρημο. Είδε την άμμο να αστροποβολάει κάτω από τον ήλιο, είδε τα φοινικόδεντρα, είδε τις καμήλες.

«Θέλω να φτάσω στο ουράνιο τόξο. Καλά πάω;» ρώτησε ένα σκαθάρι.

«Καλά πας!» του απάντησε εκείνο.

Μετά από τη μεγάλη έρημο, ο σπουργίτης βρέθηκε στα μεγάλα βουνά. Είδε τα χιόνια, είδε τους αϊτούς, είδε τις αρκούδες, είδε τις δροσερές πηγές και τα πανύψηλα έλατα.

«Προς τα πού πέφτει το ουράνιο τόξο;» ρώτησε ένα σκίουρο.

«Εκεί!» του έδειξε εκείνος. Και ο σπουργίτης – αν και είχε πια κουραστεί – πήρε κουράγιο και συνέχισε. Το καταλάβαινε πως πλησίαζε.

Και ναι! Μόλις πέρασε το τελευταίο βουνό, βρέθηκε στην

πεδιάδα που κατοικούσε το ουράνιο τόξο.

Ήταν μια πλατιά πεδιάδα, γεμάτη από λουλούδια. Τα λουλούδια είχαν πάνω τους τα χρώματα του ουράνιου τόξου. Υπήρχαν και μερικές λίμνες. Τα νερά τους είχαν χρώματα του ουράνιου τόξου. Υπήρχαν και πουλιά που τα φτερά τους είχαν τα χρώματα του ουράνιου τόξου. Υπήρχε και το ίδιο το ουράνιο τόξο. Όμορφο που ήταν!

Ο σπουργίτης πήγε και κούρνιασε στην πιο χαμηλή μεριά του. Μπορούσε πια να ξεκουραστεί. Σήκωσε τα μάτια του προς τα επάνω. Ό,τι έβλεπε ήταν λουσμένο σε μαγευτικούς χρωματισμούς.

«Αχ, τι ομορφιά!» είπε ο σπουργίτης. «Άξιζε η κούραση!» κι έπειτα έκλεισε τα μάτια του και κοιμήθηκε.

Τα όνειρα του είχαν χρώματα του ουράνιου τόξου. Τόσο όμορφα όνειρα ήταν.

Μάνος Κοντολέων

Ποια ζώα ρώτησε ο σπουργίτης για το ουράνιο τόξο;

Έχεις δει ποτέ ουράνιο τόξο; Τι χρώματα είχε; Θυμάσαι πότε σχηματίστηκε, πριν ή μετά τη βροχή;

Πως ήταν η πεδιάδα που κατοικούσε το ουράνιο τόξο; Σε τι διέφερε από το τοπίο του πίνακα της επόμενης σελίδας; Ζωγράφισε σ' αυτό ό,τι λείπει για να μοιάσει με την πεδιάδα της ιστορίας.

Κωνσταντίνος Μαλέας, «Λαύριο»

[Τα τζιτζίκια στήσανε χορό]

Τζιτζίκια στήσανε χορό
στο ντάλα μεσημέρι*
και στέκουν γύρω τα παιδιά
και παίζουν παλαμάκια.

Γιάννης Ρίτσος

Έχεις ακούσει ποτέ τζιτζίκια; Με ποιους τρόπους και με ποια υλικά μπορείς να μιμηθείς τον ήχο τους;

***ντάλα μεσημέρι**: καταμεσήμερο

Οι ζωγράφοι χρησιμοποιούν χρώματα για να μας δώσουν εικόνες. Οι ποιητές χρησιμοποιούν λέξεις. Εσύ μπορείς να κάνεις και τα δύο. Να, όπως στην παρακάτω εικόνα, όπου ο ζωγράφος έγραψε με χρωματιστά γράμματα τον τίτλο του ποιήματος. Διάλεξε χρώματα και μορφές γραμμάτων και αντίγραψε με τον ίδιο τρόπο τους στίχους του ποιήματος. Κάνε το δικό σου ποιητικό πίνακα.

Οι πεταλουδίτσες

Μια φορά κι έναν καιρό σε μια δροσερή ρεματιά γεννήθηκαν κάμποσες τρελοπεταλουδίτσες: άσπρες, κίτρινες, γαλάζιες, κόκκινες και παρδαλές με χρωματιστές βούλες. Πετούσαν χαρούμενες εδώ κι εκεί. Ένα φόβο είχαν μονάχα. Φοβόντουσαν τα πουλάκια που τις κυνηγούσαν. Οι καημένες δεν μπορούσαν να χαρούν αμέριμνα τις ομορφιές της Άνοιξης. Ο φόβος του εχθρού βασάνιζε την μικρή τους ύπαρξη.

Μια καλή Ηλιαχτίδα τότε, που λυπήθηκε πολύ τις φτωχές

πεταλουδίτσες, θέλησε να τις προστατέψει.
- Μικρές πεταλουδίτσες μου, τους είπε, σαν βλέπετε κίνδυνο να μη σας πιάνει πανικός και τα χάνετε. Κρατάτε την ψυχραιμία σας. Προσπαθήστε σε περίπτωση κινδύνου να βρίσκει η καθεμιά το κατάλληλο καταφύγιο. Και να κρύβεστε.
- Το κατάλληλο καταφύγιο; Και ποιο είναι καλή μας Ηλιαχτίδα;
- Η καθεμιά πρέπει να τρέχει και να κρύβεται στο μέρος, στο λουλούδι, στο φύλλο, που ταιριάζει με το χρώμα της. Με το χρώμα των φτερών της. Τότε ο εχθρός δε θα μπορεί εύκολα να σας ξεχωρίσει.
- Για εξήγησε μας καλύτερα Ηλιαχτίδα.

- Εσύ για παράδειγμα Κοκκινόφτερη πεταλουδίτσα, να τρέχεις και να χώνεσαι μέσα σε ένα κόκκινο λουλούδι. Σε μια παπαρούνα, σε ένα άνθος ροδιάς, σε ένα κόκκινο γεράνι ή σε ένα κόκκινο τριαντάφυλλο.
- Κι εγώ πού να πηγαίνω; ρώτησε μια λευκή πεταλουδίτσα.
- Εσύ Λευκόφτερη να τρέχεις στα κρίνα ή στα άσπρα τριαντάφυλλα ή τ' άσπρα γαρίφαλα.
- Κι εγώ θα τρέχω στα κίτρινα ανθάκια, στις κίτρινες μαργαρίτες, είπε η Κιτρινόφτερη πεταλουδίτσα.
- Μα βέβαια. Τώρα καταλάβατε όλες το μάθημά σας.
- Καταλάβαμε και σ' ευχαριστούμε, καλή μας Ηλιαχτίδα.

- Για να σ’ ευχαριστήσουμε τώρα θα χορέψουμε και θα τραγουδήσουμε προς τιμή σου.

Κι οι χρωματιστές πεταλουδί-τσες άρχισαν τότε ένα χαρούμενο πεταχτό χορό, τραγουδώντας.

[...] Ξαφνικά άκουσαν φτερουγίσματα και κάμποσα πουλάκια πέταξαν προς το μέρος τους.

- Κίνδυνος! Κίνδυνος! Κρυφτείτε πεταλουδίτσες!

Τρέξε Κοκκινόφτερη στην Παπαρουνίτσα!

Πέταξε Λευκόφτερη μέσα στ’ άσπρο κρίνο!

Κίτρινη, στην κίτρινη τρέξε μαργαρίτα!

Κι εσύ Γαλανόφτερη στο γαλάζιο μενεξέ!

Έτσι τους φώναξε η φίλη τους Ηλιαχτίδα. Κρύφτηκαν οι πεταλουδίτσες. Πέρασε ο κίνδυνος και ξαναβγήκαν να συνεχίσουν το χορό τους.

Ε. Παλαιολόγου-Πετρώνδα

Τι θα γινόταν αν οι πεταλούδες μπέρδευαν τις συμβουλές της Ηλιαχτίδας και κρύβονταν σε άλλα χρώματα; Χρωμάτισε τις λευκές πεταλούδες με χρώματα που σου αρέσουν.

Όλα στη γη θέλουν αγάπη και στοργή.

Αντρέας Εμπειρίκος

Νικόλαος Γκύζη «Η Χαρά»(λεπτομέρεια)

Η ευγνωμοσύνη του μικρού μυρμηγκιού

Ένα μυρμήγκι πλησίασε σ' ένα ποταμάκι να πιει νερό. Αλλά το ρεύμα το παρέσυρε και κινδύνευε να πνιγεί.

Τότε, το είδε ένα περιστέρι και το λυπήθηκε. Του έριξε ένα κλαδί, και το μυρμήγκι πιάστηκε και σώθηκε.

Στην όχθη που βγήκε το μυρμήγκι, είδε έναν κυνηγό που είχε βάλει στο μάτι το περιστέρι.

Το μυρμήγκι έτρεξε όσο πιο γρήγορα μπορούσε και, τη στιγμή που ο κυνηγός ετοιμαζόταν να πιάσει το περιστέρι, το μυρμηγκάκι

τον δάγκωσε δυνατά στην πατούσα και τον ξάφνιασε.

Έτσι, το περιστέρι πρόλαβε και πέταξε μακριά.

Αίσωπος

Τι ήταν αυτό που έδωσε δύναμη στο μυρμήγκι να τα βάλει με τον κυνηγό;

Έχεις φίλους; Τους βοηθάς, όταν έχουν ανάγκη; Διηγήσου μια ιστορία, όπως αυτή, που να φαίνεται η αγάπη που έχεις για ένα φίλο ή μια φίλη σου.

Ο Αίσωπος στις ιστορίες του χρησιμοποιεί πολλά ζώα και πουλιά για ήρωες. Ξέρεις άλλη ιστορία του Αισώπου με ήρωα το μυρμήγκι; Ποια είναι αυτή;

Ο μικρός κάστορας και η ηχώ

Ο μικρός κάστορας
ζούσε ολομόναχος
στην άκρη της μεγάλης λίμνης.
Δεν είχε αδελφούς.
Δεν είχε αδελφές.
Και το χειρότερο
απ' όλα δεν είχε
ούτε φίλους.
Μια μέρα, την
ώρα που καθόταν στην άκρη της λίμνης, άρχισε να κλαίει. Έκλαιγε πολύ δυνατά. Και μετά δυνατότερα. Ξαφνικά άκουσε κάτι παράξενο. Στην άλλη άκρη της λίμνης κάποιος άλλος έκλαιγε μαζί του. Ο μικρός κάστορας σταμάτησε να κλαίει, για να ακούσει. Αμέσως σταμάτησε να

κλαίει και ο άλλος. Ο μικρός κάστορας ήταν πάλι μόνος του.

«Μπουχ, χουχ, χουου», έκανε.

«Μπουχ, χου, χουου», έκανε και η φωνή, στην απέναντι πλευρά της λίμνης.

[...]Ο μικρός κάστορας σταμάτησε να κλαίει.

«Γεια σου!», φώναξε.

«Γεια σου!» φώναξε και η φωνή, από την απέναντι πλευρά της λίμνης.

Ο μικρός κάστορας σκέφτηκε για ένα λεπτό.

«Είμαι μόνος μου», είπε. «Χρειάζομαι ένα φίλο».

«Είμαι μόνος μου», είπε η φωνή από την απέναντι πλευρά της λίμνης. «Χρειάζομαι ένα φίλο».

Ο μικρός κάστορας, δεν μπορούσε να το πιστέψει. Στην

άλλη άκρη της λίμνης, ζούσε και κάποιος άλλος, που ήταν θλιμμένος και χρειαζόταν ένα φίλο. Πήγε γρήγορα στη βάρκα και ξεκίνησε για να τον βρει. Η λίμνη ήταν πολύ μεγάλη. Κωπηλατούσε και κωπηλατούσε συνέχεια. Κάποτε είδε μια μικρή πάπια που έκανε κύκλους κολυμπώντας.

«Ψάχνω κάποιον που χρειάζεται ένα φίλο», είπε ο μικρός κάστορας. «Εσύ ήσουν που έκλαιγες;»

«Πραγματικά χρειάζομαι ένα φίλο», είπε η πάπια.
«Μα δεν έκλαιγα εγώ».

«Θα γίνω εγώ φίλος σου», είπε ο μικρός κάστορας. «Έλα μαζί μου».

Έτσι η πάπια πήδηξε μέσα στη βάρκα.

Κωπηλατούσαν και κωπηλατούσαν συνέχεια. Κάποτε είδαν μια μικρή ενυδρίδα* που γλιστρούσε ολομόναχη πάνω κάτω στην όχθη.

«Ψάχνουμε κάποιον που χρειάζεται ένα φίλο», είπε ο μικρός κάστορας. «Εσύ ήσουν που έκλαιγες;»

«Πραγματικά χρειάζομαι ένα φίλο», είπε η ενυδρίδα.

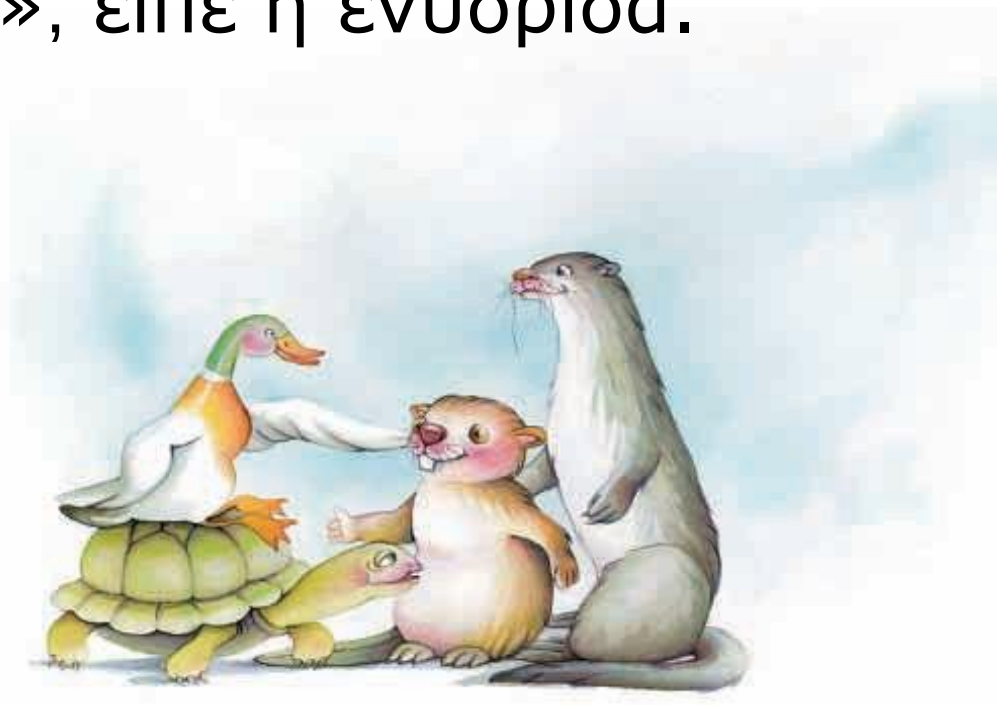

***ενυδρίδα**: μικρόσωμο ζώο που ζει στα ποτάμια και τις λίμνες

«Μα δεν έκλαιγα εγώ».

«Θα γίνουμε εμείς φίλοι σου», είπαν ο μικρός κάστορας και η πάπια.

«Έλα μαζί μας.»

Έτσι η ενυδρίδα πήδηξε μέσα στη βάρκα.

Κωπηλατούσαν και κωπηλατούσαν συνέχεια. Κάποτε είδαν μια μικρή χελώνα, που λιάζονταν ολομόναχη πάνω σε ένα βράχο.

«Ψάχνουμε κάποιον που χρειάζεται ένα φίλο», είπε ο μικρός κάστορας. «Εσύ ήσουν που έκλαιγες;»

«Πραγματικά χρειάζομαι ένα φίλο», είπε η χελώνα. «Μα δεν έκλαιγα εγώ».

«Θα γίνουμε εμείς φίλοι σου», είπαν ο μικρός κάστορας, η πάπια και η ενυδρίδα. «Έλα μαζί μας».

Έτσι η χελώνα πήδηξε μέσα στη βάρκα και κωπηλατούσαν και κωπηλατούσαν, μέχρι που έφτασαν στην άκρη της λίμνης. Εκεί ζούσε ολομόναχος, ένας σοφός γερο-κάστορας σε ένα σπίτι από λάσπη. Ο μικρός κάστορας τού είπε πως κωπηλάτησαν σε όλη τη λίμνη, για να βρουν ποιος έκλαιγε.

«Δεν ήταν η πάπια», είπε. «Δεν ήταν η ενυδρίδα, μα ούτε και η χελώνα. Ποιος ήταν άραγε;»

«Ήταν η ηχώ», είπε ο σοφός γερο-κάστορας.

«Και πού μένει;» ρώτησε ο μικρός κάστορας.

«Στην άλλη άκρη της λίμνης», είπε ο σοφός γερο-κάστορας. «Όπου και αν βρίσκεσαι, η ηχώ, είναι πάντοτε στην απέναντι πλευρά της λίμνης».

«Μα γιατί κλαίει;» ρώτησε ο μικρός κάστορας.

«Όταν εσύ είσαι θλιμμένος, είναι θλιμμένη και η ηχώ», είπε ο γερο-κάστορας. «Όταν είσαι ευτυχισμένος, είναι ευτυχισμένη και η ηχώ».

«Μα πώς μπορώ να τη βρω και να γίνω φίλος της;» ρώτησε ο μικρός κάστορας. «Δεν έχει κανένα φίλο, όπως εγώ».

«Έχεις εμένα», είπε η πάπια.

«Και εμένα», είπε η ενυδρίδα.

«Και μένα», είπε η χελώνα.

Ο μικρός κάστορας τα ’χασε. «Ναι», είπε, «έχω πολλούς φίλους τώρα!»

Και ήταν τόσο ευτυχισμένος, που είπε ξανά πολύ δυνατά: «Έχω πολλούς φίλους τώρα!»

Από την άλλη άκρη της λίμνης, μια φωνή του απάντησε: «Έχω πολλούς φίλους τώρα!»

«Βλέπεις;» είπε ο σοφός γερο-κάστορας. «Όταν είσαι ευτυχισμένος, είναι ευτυχισμένη και η ηχώ. Όταν έχεις φίλους, έχει φίλους κι αυτή».

« Ζήτω!», φώναξε δυνατά, απαντώντας τους: «Ζήτω!»

Άμυ Μακ Ντόναλντ

Γιατί ο κάστορας άρχισε να κλαίει;

Μπορείς να θυμηθείς με τη σειρά, ποια ζώα συνάντησε ο μικρός κάστορας; Τι γνωρίζεις γι' αυτά;

Ο κάστορας ψάχνοντας για φίλους συνάντησε διάφορα ζώα το ένα μετά το άλλο, που ζούνε στη λίμνη. Σε ποιο άλλο κείμενο του Ανθολογίου ο ήρωας συναντά επίσης άλλα ζώα στη σειρά και τι τους ζητάει; Τον τίτλο μπορείς να τον ανακαλύψεις στην παρακάτω φράση: «Όταν ο παπαγάλος συναντήθηκε με την Κολοτούμπα, είπαν ένα ψέμα πρωταπριλιάτικο στον σπουργίτη και το ουράνιο τόξο».

Εάν θέλεις να παίξεις με την ηχώ σου κάνε ζευγάρι μ' έναν φίλο ή μια φίλη σου. Σταθείτε σε απόσταση ο ένας από τον άλλο, πλάτη με πλάτη. Ο ένας λέει μία φράση ή λέξη, χαρούμενα ή λυπημένα και ο άλλος, που κάνει την ηχώ, την επαναλαμβάνει.

Όταν κάνουνε πόλεμο

Όταν κάνουνε πόλεμο
η γη έχει πονόλαιμο
πονάει η καρδιά της
και κλαίνε τα παιδιά της
κι όλο κάνουνε πόλεμο
κι άντε με τον πονόλαιμο
τον άρρωστο λαιμό της
από τον πόλεμό της.
Ενάντια στον πονόλαιμο
στον πόνο και τον πόλεμο
υπάρχει μια ασπιρίνη
άνθρωποι, πέστε ΕΙΡΗΝΗ.

Γιώργος Μαρίνος

δραστηριότητες

Γιατί νομίζεις ότι ο πόλεμος προκαλεί «πονόλαιμο» στη γη;

Πώς φαντάζεσαι την ειρήνη; Μπορείς να τη ζωγραφίσεις; Γιατί είναι σημαντική για τους ανθρώπους;

Η ειρήνη απασχολούσε τον άνθρωπο σε όλες τις εποχές. Γράφτηκαν λοιπόν πολλές ιστορίες και τραγούδια γι' αυτή. Ψάξε στη βιβλιοθήκη του σχολείου σου και του Δήμου ή σε κάποιο βιβλιοπωλείο και βρες κι άλλα έργα με θέμα την ειρήνη.

Δώσε την αγάπη

Ο Μάνος και ο Στάθης είναι φίλοι και συμμαθητές σε ένα «διαπολιτισμικό σχολείο»*. Κάθονται στο ίδιο θρανίο μέχρι που κάποια μέρα η δασκάλα τους, η κυρία Μάρθα, τους αλλάζει θέση με αφορμή τον ερχομό δυο παιδιών από άλλες χώρες. Η αλλαγή αυτή δυσαρεστεί τα παιδιά. Κάποια μέρα η κυρία Μάρθα προτείνει στην τάξη να ετοιμάσουν μια πρωτότυπη γιορτή...

***Διαπολιτισμικό σχολείο**: σχολείο όπου φοιτούν και μαθητές, που έρχονται από άλλες χώρες

'Ηταν μια Δευτέρα κοντά στα Χριστούγεννα και η κυρία

Μάρθα λίγο πριν φύγουν από το σχολείο τους είπε:
- Αύριο θα κάνουμε μια γιορτούλα μέσα στην τάξη.
- Τι γιορτή; Ποιος άγιος γιορτάζει; ρωτούσαν τα παιδιά.
- Αυτός ο άγιος δεν υπάρχει στο ημερολόγιο. Μην ψάξετε, γιατί δε θα τον βρείτε. Είναι ο άγιος της φιλίας.
- Μα δεν έχει όνομα;
- Να τον πούμε... Φιλάγιο; φώναξε ο Μάνος.
- Να τον πούμε έτσι, συμφώνησε η δασκάλα του. Για να τον τιμή-σουμε, αύριο θα φέρετε όλοι σας ένα δωράκι για ν' ανταλλάξουμε μεταξύ μας δώρα. Σύμφωνοι; Περίεργη γιορτή, αλλά... σύμφωνοι!

Του Μάνου το μυαλό έτρεξε στο φίλο του το Στάθη. Ήξερε τι θα του πάρει. Ένα φακελάκι με ποδοσφαιριστές της αγαπημένης του ομάδας. Τον Γιάννους, που καθόταν και δίπλα του, ούτε που τον σκέφτηκε.

Την επόμενη μέρα αυτός ο άγιος της φιλίας που δεν είχε όνομα θα πρέπει να ήταν πολύ χαρούμενος. Γιατί όλα τα παιδιά είχαν φέρει κάτι μαζί τους, ακόμα και χαρτιά με ζωγραφιές, ακόμα και ποιηματάκια.

Η Ντανιέλλα είχε φέρει ένα ταψί πρασόπιτα να τη μοιράσει σε όλους. Ο Γιάννους είχε φέρει ένα καλαθάκι μήλα.

- Τι θα τα κάνεις τόσα μήλα; ρώτησε το Πολωνεζάκι, ο Μάνος. Θα τα φας όλα εσύ; Θα σκάσεις!

Θα κάνεις μπαμ! Ο Γιάννους έκανε πράγματι μπαμ, αλλά όχι από το πολύ φαΐ. Όταν ήρθε η σειρά του να δώσει τα δώρα του, πήρε το καλαθάκι του, στάθηκε μπροστά στην έδρα, ξανθούλης και κοντός καθώς ήταν, με τα παραπονεμένα του ματάκια, κι άρχισε να τραγουδά με την όμορφη φωνούλα του κάτι στα... κινέζικα, δηλαδή στα πολωνικά.

Αφού τέλειωσε το τραγούδι στη γλώσσα του, πέρασε απ' όλα τα θρανία κι έδωσε στους συμμαθητές του ένα μήλο, λέγοντας τους σε σπασμένα ελληνικά: «Ντόσε την αγάπη όπως ντίνεις ένα μήλο, έτζι αμπλά!»

Όλα τα παιδιά κρατούσαν στο χέρι τους ένα μήλο που μιλούσε για την αγάπη. Το χάρηκαν σαν

να ήταν παιχνίδι. Κι άρχισαν να πετούν το ένα στο άλλο το μήλο λέγοντας: «Δώσε την αγάπη όπως δίνεις ένα μήλο. Έτσι απλά».

Αγγελική Βαρελλά

Εάν κάνατε κι εσείς στην τάξη σας μια «γιορτή φιλίας», τι δώρο θα έδινες εσύ στους συμμαθητές σου, για να τους δείξεις την αγάπη σου;

Γιατί νομίζεις ότι ο Μάνος δε σκέφτηκε τον Γιάννους που καθόταν δίπλα του;

Ποια φράση, έλεγαν τα παιδιά πετώντας το ένα στο άλλο το μήλο; Γράψε την πάνω στις τελίτσες με χρωματιστά μολύβια, για να φτιάξεις το «μήλο της Αγάπης».

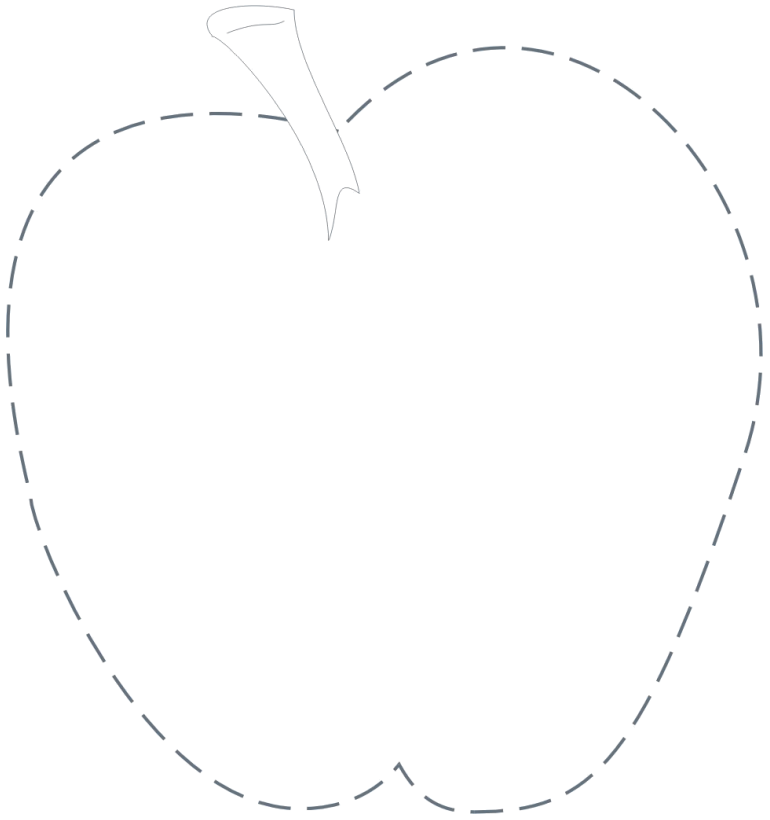

Και μια χελιδονοφωλιά ψηλά στο νάρθηκα χτισμένη ψάλλει το «Δόξα εν Υψίστοις»

Γεώργιος Δροσίνης

Εικόνα Παναγία Ελεούσας
ή Γαλακτοτραφούσας

Προσευχή

Παναγιά μου, Παναγίτσα,
που έχεις το Χριστό αγκαλίτσα

πάρε στη χρυσή ποδιά σου
τα παιδιά της γης, κοντά σου

άσπρα, κίτρινα, μαυράκια
όλα του Χριστού αδερφάκια

δίπλα στο Χριστό να τα έχεις
να μπορείς να τα προσέχεις.

Θέτη Χορτιάτη

Χριστουγεννιάτικο δέντρο

Καμπανούλες, καμπανούλες
κρεμαστές μικρές χαρούλες,
και μπαμπάκι αντί για χιόνια
στα μικρά του δέντρου κλώνια.

Μπάλες μπάλες και κεράκια
κι αναμμένα φαναράκια
και παιχνίδια κι αγγελούδια
κι άλλα χίλια δυο καλούδια.

Κάτω χαμηλά στη βάση
μάγοι και βοσκοί έχουνφτάσει,
και προς της κορφής τα μέρη
φέγγει λαμπερό ένα αστέρι.

Ρένα Καρθαίου

Ποια στολίδια
ήταν κρεμασμένα
στο χριστουγεννιάτικο δέντρο;
Τι υπάρχει στη βάση του δέντρου
και τι στην κορυφή του;

Ρώτησε τους γονείς σου αν θυμούνται κάποιο ποίημα για το χριστουγεννιάτικο δέντρο, που έλεγαν όταν εκείνοι ήταν μαθητές. Φτιάξε με τους συμμαθητές σου μια συλλογή με όσα ποιήματα συγκεντρωθούν.

Φαντάσου ότι γίνεται ένας διαγωνισμός για το πιο παράξενα στολισμένο δέντρο. Τι θα κρέμαγες στα κλαριά του; Θέλεις να το ζωγραφίσεις;

Για ν' ακούσεις τραγούδια με θέμα το χριστουγεννιάτικο δέντρο, σου προτείνουμε: α) *το* «Δεντράκι μου περήφανο» από το CD Χριστούγεννα 16 Τραγούδια από όλο τον κόσμο και β) «Το Χριστουγεννιάτικο δέντρο» και «Το έλατο που έγινε χριστουγεννιάτικο δέντρο» από το CD Χριστούγεννα Νο 1. Ουράνιο τόξο.

Φτιάξε με τους συμμαθητές σου ο καθένας τη δική του χριστουγεννιάτικη κάρτα. Πάρτε ένα κομμάτι χρωματιστό χαρτόνι και διπλώστε το στη μέση, ώστε να του δώσετε το σχήμα της κάρτας. Ζωγραφίστε στην εξωτερική πλευρά ένα χριστουγεννιάτικο θέμα και στην εσωτερική γράψτε ευχές. Στολίστε το χριστουγεννιάτικο δέντρο της τάξης.

Ο Αϊ-Βασίλης θα βρει το δρόμο του

Ο Ιβάν και η οικογένειά του εγκα-ταλείπουν τον τόπο τους κι όλα τα υπάρχοντά τους, μαζί και την Ευτυχού, τη γάτα τους, εξαιτίας της καταστροφής που προκάλεσε μια χιονοστιβάδα. Είναι παραμονές Χριστουγέννων. Στην κατασκήνω-ση της νέας χώρας που μεταφέρ-θηκαν όλα είναι χιονισμένα και στολισμένα. Ο Ιβάν είναι σκεφτικός. «Θα μπορέσει άραγε να με βρει φέτος ο Αϊ-Βασίλης;» αναρωτιέται καθώς ρίχνει το γράμμα που έγραψε για τον Αϊ-Βασίλη στο γραμματοκιβώτιο. Είναι παραμονή Πρωτοχρονιάς και στη στολισμένη αίθουσα της κατασκήνωσης όλοι γιορτάζουν.

Ο Ιβάν κοίταζε χαρούμενος τους γονείς του που χόρευαν ξέφρενα. Τους καμάρωνε. Ξαφνικά ο πατέρας κάνοντας μια απότομη φιγούρα, τον άρπαξε παρασύροντας τον στο χορό.

Δίχως να καταλάβει ο Ιβάν βρέθηκε στην αυλή, κάτω από το μεγάλο έλατο που ήταν στολισμένο με ολόλευκες μπάλες χιονιού. Άρχισαν να χορεύουν και οι τρεις τους γύρω απ' το δέντρο και ξαφνικά η μαμά φώναξε:

- Α! Ένα όμορφο κουτί κάτω απ' το δέντρο!

- Για να δούμε, Ιβάν, άνοιξε το κουτί, είπε ο πατέρας και τον παρέσυρε χορεύοντας μαζί του.

- Μα πατέρα ... δεν ξέρουμε για ποιον είναι αυτό το κουτί, δίστασε ο Ιβάν.

- Για να δούμε τότε ...Ίσως γράφει για ποιον είναι, είπε η μαμά κι έσκυψε και διάβασε πάνω από το κουτί:

Για τον Ιβάν
Κατασκηνώσεις Ακριτοβουνίου

- Άνοιξέ το, επέμενε ο πατέρας.
Ένας περίεργος θόρυβος ακουγόταν μέσα απ' το κουτί.
- Κάνε γρήγορα, επιτέλους...
Ξεπαγιάσαμε, διαμαρτυρήθηκε η μαμά.

Και τότε, μπροστά στα μάτια όλων, μέσα απ' το κουτί ξεπρόβαλε ένα γατάκι.

Ήταν ολόασπρο και φορούσε μια κόκκινη κορδέλα στο λαιμό ολόιδια με κείνη που φορούσε η μαμά

στα μαλλιά της τις γιορτές. Τους κοίταξε φοβισμένο, ενώ έτρεμε λιγάκι απ' το κρύο.
- Ω, πόσο μοιάζει με την Ευτυχού! φώναξε ο Ιβάν και πήρε στην αγκαλιά του το γατάκι για να το ζεστάνει. Οι γονείς του κοιτάχτηκαν στα μάτια χαρούμενοι.
- Και πώς θα το ονομάσεις; ρώτησαν.
- Ασπρουλού, είπε με σιγουριά ο Ιβάν κι έπειτα γέλασε χαρούμενα. Ασπρουλού είναι ό,τι πρέπει νομίζω ...
- Ωραία ιδέα, είπε η μαμά. Ώρα για ύπνο όμως γιατί αν μείνουμε κι άλλο εδώ θα ξεπαγιάσουμε κι εμείς και η Ασπρουλού σου.

Κατερίνα Αναγνώστου

δραστηριότητες

Τι ήταν εκείνο που έκανε τον Ιβάν να σκέφτεται ότι ο Αϊ-Βασίλης δε θα έβρισκε το δρόμο για να φέρει το δώρο του;

Τι νομίζεις ότι έγραφε ο Ιβάν στο γράμμα που έστειλε στον Αϊ-Βασίλη; Τι θα έγραφες εσύ στο δικό σου;

Με τους συμμαθητές σου αναζητήστε παλιές κάρτες που να απεικονίζουν τον Αϊ-Βασίλη και ο καθένας ας φτιάξει την ιστορία του.

Κάλαντα Πρωτοχρονιάς

Αρχιμηνιά κι αρχιχρονιά κι
αρχή του Γεναρίου,
Άγιος Βασίλης έρχεται από την
Καισαρεία,
βαστά εικόνα και χαρτί, χαρτί
και καλαμάρι,
το καλαμάρι έγραφε και το
χαρτί μιλούσε.
- Βασίλη, πόθεν* έρχεσαι και
πόθεν κατεβαίνεις;
- Από τη μάνα μ' έρχομαι και
στο σχολειό μου πάω.
- Κάτσε να φας, κάτσε να
πιεις, κάτσε να τραγουδήσεις,
κι αν είσαι και γραμματικός,
πες μας την άλφα-βήτα.
Και στο ραβδί του(α)κούμπησε
να πει την άλφα - βήτα

***πόθεν**: από πού

και το ραβδί του (ή)ταν ξερό,
χλωρά βλαστάρια βγάζει,
και πάνω στα βλαστάρια του
πέρδικες κελαηδούσαν.
Σ’ αυτό το σπίτι που ’ρθαμε πέτρα
να μη ραγίσει
κι ο νοικοκύρης του σπιτιού
χρόνια πολλά να ζήσει
και να μας και να μας
καλοκαρδίσει.

Από τη Σωζόπολη

Σπύρος Καρδαμάκης,
«Ο Αϊ Βασίλης και η βασιλόπιτα»

Μικρή βιβλιοθήκη

Αν θέλεις να διαβάσεις και άλλα λογοτεχνικά βιβλία που έχουν ως βασικό τους θέμα τις ενότητες του Ανθολογίου, σου προτείνουμε κάποιους τίτλους. Μην ξεχνάς πως το καλύτερο είναι να επισκέπτεσαι συχνά βιβλιοθήκες της γειτονιάς σου, βιβλιοπωλεία και γενικά χώρους όπου θα βρεις και θα διαλέξεις ο ίδιος τα βιβλία.

ΠΑΙΔΙ ΚΑΙ ΦΥΣΗ

Η γη το σπίτι μου, του Μάνου Κοντολέων, εκδ. Εστία, Αθήνα 2000.

Μια φορά κι ένα... φτερό, της Κατερίνας Μουρίκη, εκδ. Άγκυρα, Αθήνα 2003.

Πώς φτιάχτηκε το δάσος, της Γαλάτειας Γρηγοριάδου -Σουρέλη, εκδ. Α.Σ.Ε., Θεσσαλονίκη 1998.

Στην αγκαλιά της θάλασσας, της Έλενας Αρτζανίδου, εκδ. Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 2003.

Της αυγούλας δροσούλες (ποιήματα), του Αντώνη Λαμπρινίδη, εκδ. Σύγχρονη Εποχή, Αθήνα 1997

Το νεφοσυννεφάκι, της Μαρίας Βελετά - Βασιλειάδου, εκδ. Μικρή Μίλητος, Αθήνα 2004.

Το παράξενο περιβόλι, της Χρυσούλας Πετρίδου, εκδ. Αρχιπέλαγος, Αθήνα 1998.

ΕΙΡΗΝΗ ΚΑΙ ΦΙΛΙΑ

Η Λίνα η ποντικίνα και η Τίνα η λιονταρίνα, της Κριστίν Ερβ, εκδ. Ψυχογιός, Αθήνα 2001.

Η συντροφιά της φωτιάς, της Μάνιας Καπλάνογλου, εκδ. Πατάκη, Αθήνα 2001.

Ο σπόρος της ειρήνης, της Ιζαμπέλ Πιν, εκδ. Σύγχρονοι Ορίζοντες, Θεσσαλονίκη 2001.

Στη χώρα των λουλουδιών, της Στέλλας Βλαχοπούλου, εκδ. Κέδρος, Αθήνα 2004.

Τα μαγικά μολύβια από τη Μαγιόρκα, της Κ. Μουρίκη, εκδ. Άγκυρα, Αθήνα 1998.

Βιβλιογραφικές / μουσικές πληροφορίες – εικόνες

Εικόνες

Φωτογραφίες

Μουσική

Εθν. Πιν.: Εθνική Πινακοθήκη και Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτζου, Αθήνα.

ΦΑΝΤΑΣΙΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΑ

Η σφυρίχτρα, Henri Pourrat, Contes et recits du Livradois, texts recueilles par Henri Pourrat, edition etadable par Bernadette Bricout, Maisonneuve Larose, Paris 1989, μετάφρ. - απόδ. Μ. Καπλάνογλου.

📷 Σ. Μελετζής, Βοσκόπουλο με φλογέρα, φωτογραφία από το λεύκωμα Φωτογραφία 1922-1991, Nexus Publications 1992.

📷 Γλέντι γάμου στο Αγγελοχώρι Νάουσας, 1984, αρχείο Λ. Δρανδάκη.

📷 Δ. Ταλιάνης, Παραδοσιακός χορός Μυτιλήνης, φωτογραφία από το λεύκωμα Λέσβος. Από τη Σαπφώ στον Ελύτη, Δήμος Μυτιλήνης.

Μια φορά ήταν...η Κολοτούμπα (απόσπασμα), Σ. Μαντουβάλου, εικονογρ. Ν. Μαρουλάκης, Καστανιώτης, Αθήνα χ.χ.

Το μέλι, Σοφός Α. Μ., Τα Λαογραφικά της Κάσου, τόμ. Γ. Παραμύθια, Αθήνα 1987.

ΠΑΙΔΙ ΚΑΙ ΦΥΣΗ

Κ. Βολανάκης, Δάσος, λάδι σε χαρτόνι, 37 Χ 29 εκ., Εθν. Πιν.

(μότο) Ν. Χατζηνικολάου, Το χρυσό καλοκαιράκι, Πατάκης, Αθήνα 1998.

Συμφωνία μ' ένα δέντρο, Γ. Κρόκος, Σταλαματιές, Α.Σ.Ε., Θεσσαλονίκη 1982.

Μ. Μανουσάκης, Χωρίς τίτλο (λεπτ.), ακρυλικό – κάρβουνο σε ξύλο, 50 Χ 70 εκ., 1996, Μουσείο Φρυσίρα, Αθήνα – Γ. Γουναρόπουλος, Δέντρα, έγχρωμο σχέδιο, 61 Χ 80 εκ., Εθν. Πιν. – Α. Τζάκος, Τοπίο, 1990, λάδια, 90 Χ 110 εκ., Συλλογή Ν. Πολυζωΐδη, Αθήνα - Κ. Γραμματόπουλος, [Ζωάκια], στο Ε. Γεραντώνης, Αλφαβητάριο. Τα Καλά Παιδιά, ό.π.

Ο Χιονάνθρωπος, Ε. Αλεξίου, Τραγουδώ και χορεύω, Καστανιώτης, Αθήνα 1983.

[Ο τελευταίος ιππόκαμπος], Β. Ηλιόπουλος, Ο Τριγωνοψαρούλης, ο Μαυρολέπιας κι ο τελευταίος ιππόκαμπος, Πατάκης, Αθήνα 1998.

Η Πίτυς και ο Παν, Οβίδιος, Μεταμορφώσεις, απόδ. Ζ. Θ. Σπυροπούλου, Μύθοι περί φυτών, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 1999

Φ. Κόντογλου, Ο Βορέας αρπάζων την Ωρείθυιαν, κάρβουνο, 99 Χ 177,5 εκ., συλλογή Δ. Κόντογλου – Μαρτίνου, Αθήνα.

«Alegro non molto» (Χειμώνας), A. Vivaldi, Κονσέρτο σε ΦΑ μείζονα (Τέσσερις Εποχές), προτεινόμενο CD, A. Vivaldi, στη σειρά Η Μεγάλη

Μουσική Βήμα προς Βήμα, 1994 Polygram International Ltd and EDILIBRO S.L./ 1995

Το γιασεμί, η ροδιά και η χαρουπιά, Λαϊκά Παραμύθια και Παραμυθάδες από τη Μικρά Ασία ι. Αλικαρνασσός: Το καλό και το κακό κορίτσι, ΙΜΕ, Αθήνα 2002.

Μαρίκα Φιλολία, λαϊκή παραμυθού. Δημοτικό Σχολείο Αντιπάρου, Παραμύθια από την Αντίπαρο.

Τα παιχνίδια του αγέρα, Ν. Χατζηνικολάου, Καλημέρα, Καληνύχτα, Δίπτυχο, Αθήνα χ.χ.

Α. Φασιανός, Φουρφουράκι, (πολλαπλό), ανοξείδωτο και ξύλο.

«Presto» (Καλοκαίρι), Α. Vivaldi, Κονσέρτο σε ΦΑ μείζονα

(Τέσσερις Εποχές), προτεινόμενο CD, A. Vivaldi, στη σειρά Η Μεγάλη Μουσική Βήμα προς Βήμα, ό.π.

Το τρομαγμένο χελιδονάκι, Γ. Ταρσούλη, Ένα βιβλίο για τα μικρά μας, Ατλαντίς, Αθήνα χ.χ.

Τοιχογραφία της Άνοιξης ή των Κρίνων (λεπτ.) [Χελιδόνια], π. 1650 π. Χ., Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο.

Το φεγγαράκι, Γ. Βιζυηνός, Η Διάπλασις των Παίδων, τ. 48 - 49, 1895.

Κ. Παπανικολάου, Νυχτερινό τοπίο, λάδι σε μουσαμά, 150 χ 190 εκ., 1997, Μουσείο Φρυσίρα, Αθήνα.

α. «Eine Kleine Nachtmusik», Wolfang Amadeus Mozart, προτεινόμενο CD, Berliner Philharmoniker, Bohm Karl, UNIVERSAL 1997

β. «Χάρτινο το φεγγαράκι», Μ. Χατζηδάκις, στο CD (διπλό), 30 Νυχτερινά, EMI 2004.

Ο σπουργίτης και το ουράνιο τόξο, Μ. Κοντολέων, Ένα συρτάρι γεμάτο όνειρα, Άγκυρα, Αθήνα 1988.

Κ. Μαλέας, Λαύριο, π. 1918 - 1920, λάδι σε χαρτόνι, 51 Χ 90 εκ., Εθν. Πιν.

[Τα τζιτζίκια στήσανε χορό] (απόσπασμα), Γ. Ρίτσος, στο

Τα παιχνίδια τ' ουρανού και του νερού, Κέδρος, Αθήνα 1980.

Οι πεταλουδίτσες, Ε. Παλαιολόγου-Πετρώνδα, Ανοιξιάτικα, Αργώ, Αθήνα 1977

ΕΙΡΗΝΗ ΚΑΙ ΦΙΛΙΑ

Ν. Γύζης, Η Χαρά (λεπτομέρεια), ελαιογραφία σε μουσαμά, 156 Χ 104 εκ., ιδιωτική συλλογή.
(μότο) «Όλα στη γη θέλουν αγάπη», Α. Εμπειρίκος, στο «Με λογισμό και μ όνειρο» με στίχο και με χρώμα ..., ό.π.

Η ευγνωμοσύνη του μικρού μυρμηγκιού, Αίσωπος, Αισώπου Μύθοι, αποδ.- επιμ. Ζ. Βαλάση, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 1997

Ο μικρός κάστορας και η ηχώ (απόσπασμα), A. MacDonald, μετάφρ. Ρ. Ρώσση - Ζαΐρη, Ρώσσης, Αθήνα 1990.

Όταν κάνουνε πόλεμο, Γ. Μαρίνος, Τα ποιήματα του κλόουν, Καστανιώτης, Αθήνα 1983.

Δώσε την αγάπη (απόσπασμα), Α. Βαρελλά, Πατάκης, Αθήνα 2004.

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΖΩΗ

Παναγία Ελεούσα ή Γαλακτοτροφούσα, τέλος 12ου αι., αυγοτέμπερα σε προετοιμασμένο ξύλο, 114 Χ 70 εκ., Βυζαντινό Μουσείο, Αθήνα.
(μότο) «Εσπερινός», Γ. Δροσίνης, Γαλήνη, Αθήνα 1902.

Προσευχή, Θ. Χορτιάτη, Κούνια Μπέλα, Κέδρος, Αθήνα 1979

Χριστουγεννιάτικο δέντρο, Ρ. Καρθαίου, Ο αγέρας παίζει φλογέρα, Αθήνα 1977.

♫ «Δεντράκι μου περήφανο», στο CD Χριστούγεννα.
16 Τραγούδια από όλο τον κόσμο, LYRA 1994 «Το χριστουγεννιάτικο δέντρο» και «Το έλατο που έγινε χριστουγεννιάτικο δέντρο», στο CD Χριστούγεννα Νο 1. Ουράνιο τόξο, FM 1999-

Ο Αϊ - Βασίλης θα βρει το δρόμο του (απόσπασμα), Κ. Αναγνώστου, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 2000.

Κάλαντα Πρωτοχρονιάς από τη Σωζόπολη, Β. Βαφειάδου, «Ήθη και έθιμα Σωζοπόλεως», Λαογραφία, ΚΘ', 1974

Σ. Καρδαμάκης, στο Ο Αϊ-Βασίλης και η Βασιλόπιτα, Α. Μαρίνη, Ακρίτας, Αθήνα 1998.

Λύσεις και απαντήσεις

ΠΑΙΔΙ ΚΑΙ ΦΥΣΗ

Συμφωνία μ' ένα δέντρο.
Πεταλούδα, σκουλήκι, σκαθάρι.

Η Πίτυς και ο Παν.
Δενδροπόταμος, Κερασιά, Φλαμουριά, Αμυγδαλεώνας κ.ά.

Το γιασεμί, η ροδιά και η χαρουπιά. Η Σταχτοπούτα.

Περιεχόμενα 2ου τόμου

ΦΑΝΤΑΣΙΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΑ

(συνέχεια από τον 1ο τόμο)

Η σφυρίχτρα
(λαϊκό παραμύθι) 7

Σοφία Μαντουβάλου,
Μια φορά ήταν ...η Κολοτούμπα 12

Το μέλι (λαϊκό παραμύθι).....19

ΠΑΙΔΙ ΚΑΙ ΦΥΣΗ

23

Γιώργος Κρόκος, **Συμφωνία μ΄ένα δέντρο** (ποίημα) 24

Έλλη Αλεξίου,
Ο Χιονάνθρωπος (ποίημα).....27

Βαγγέλης Ηλιόπουλος,
[Ο τελευταίος ιππόκαμπος] 30

Οβίδιος, **Ο Πίτυς και ο Παν** 36

Το γιασεμί, η ροδιά και η χαρουπιά (λαϊκό παραμύθι) ...40

Ντίνα Χατζηνικολάου, **Τα παιχνίδια του αγέρα** (ποίημα) 53

Γεωργία Ταρσούλη,
Το τρομαγμένο χελιδονάκι ..57

Γιώργος Βιζυηνός, **Το φεγγαράκι***(*ποίημα) 66

Μάνος Κοντολέων,
Ο σπουργίτης και το ουράνιο τόξο 69

Γιάννης Ρίτσος,
[Τα τζιτζίκια στήσανε χορό] (ποίημα). 76

Ε. Παλαιολόγου-Πετρώνδα,
Οι πεταλουδίτσες.....78

ΕΙΡΗΝΗ ΚΑΙ ΦΙΛΙΑ 83

Αίσωπος,
Η ευγνωμοσύνη του μικρού μυρμηγκιού 84

Άμυ Μακ Ντόναλντ, **Ο μικρός κάστορας και η ηχώ** 87

Γιώργος Μαρίνος, **Όταν κάνουμε πόλεμο** (ποίημα) 96

Αγγελική Βαρελά, **Δώσε την αγάπη** 98

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΖΩΗ 105

Θέτη Χορτιάτη,
Προσευχή (ποίημα).....106

Ρένα Καρθαίου,
Χριστουγεννιάτικο δέντρο
(ποίημα) 107

Κατερίνα Αναγνώστου,
Ο Αϊ-Βασίλης θα βρει
το δρόμο του 112

Κάλαντα Πρωτοχρονιάς 117

Μικρή Βιβλιοθήκη.....119
Βιβλιογραφικές / μουσικές
πληροφορίες – εικόνες.....122
Λύσεις και απαντήσεις.....132

Με απόφαση της Ελληνικής Κυβέρνησης τα διδακτικά βιβλία του Δημοτικού, του Γυμνασίου και του Λυκείου τυπώνονται από τον Οργανισμό Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων και διανέμονται δωρεάν στα Δημόσια Σχολεία. Τα βιβλία μπορεί να διατίθενται προς πώληση, όταν φέρουν βιβλιόσημο προς απόδειξη της γνησιότητάς τους. Κάθε αντίτυπο που διατίθεται προς πώληση και δε φέρει βιβλιόσημο, θεωρείται κλεψίτυπο και ο παραβάτης διώκεται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 7, του Νόμου 1129 της 15/21 Μαρτίου 1946 (ΦΕΚ 1946, 108, Α΄).

Απαγορεύεται η αναπαραγωγή οποιουδήποτε τμήματος αυτού του βιβλίου, που καλύπτεται από δικαιώματα (copyright), ή η χρήση του σε οποιαδήποτε μορφή, χωρίς τη γραπτή άδεια του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου.